

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-4058
Podgorica 28. 11. 2023.

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE**

NACIONALNI PARK BIOGRADSKA GORA

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU

Podgorica, novembar 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	5
1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA	6
1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM.....	7
1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA	8
1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA.....	9
1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE.....	10
1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU.	12
1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA.....	13
1.7.1 ZONIRANJE NP BIOGRADSKA GORA.....	14
2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA.....	16
2.1. SWOT ANALIZA.....	16
2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI.....	18
2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD	29
3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP BIOGRADSKA GORA 2021-2025.....	31
3.1. STRATEŠKO OPREDJELJENJE – VIZIJA.....	31
3.2. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA	32
4. PROCJENA UKUPNIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA	61
4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE.	61
4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	63
5. DINAMIKA REALIZACIJE	65

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila godišnji program upravljanja.

Tabela 1. Obradivači godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Mr Maša Vučinić	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Mr Marinela Đuretić	Pomoćnica direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Marija Dulović	Direktorka NP Biogradska gora	NP Biogradska gora
Mr Mojaš Đurović (koordinator Programa upravljanja NP Biogradska gora 2024)	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Srđan Lubarda	Šef Službe za promociju, marketing i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Dr Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za kulturnu baštinu i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ivana Milović	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Stevan Marić	Stručni saradnik za ihtiofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Radmila Vujotić	Stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Mr Aleksandra Vujović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Nikola Veljić	Stručni saradnik za marketing u turizmu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Mr Željka Vuković	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Manojlović	Stručna saradnica za domaću radinost	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Jovana Bojičić	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju

**Napomena:*

Za izradu Programa upravljanja NP Biogradska gora 2024. god. preuzeti su pojedini segmenti iz ranijih Programa i Plana upravljanja NP Biogradska gora 2021-2025. god.

1. UVOD

Nacionalni park Biogradska gora osnovan je 1952.godine na osnovu Zakona o proglašenju šumskih područja Durmitora, Lovćena i Biogradske gore za nacionalne parkove. Obuhvata površinu 5.650 hektara. Zaštita prirodnog područja Biogradske gore i Bjelasice je započeta 1878.godine, inicijativom knjaza Nikole Petrovića za očuvanje ovog predjela.

Planina Bjelasica, sa NP Biogradska gora predstavlja jedinstvenu biogeografsku cjelinu koja svojim geografskim položajem, geološkom građom, reljefom, klimom, hidrografijom, bogatom i raznovrsnom florom čini bogatstvo od izuzetnog značaja. Bogatstvo flore i vegetacije, kao i mozaičan raspored vegetacijskih jedinica, predstavlja najbolji odraz raznovrsnosti i kompleksnosti ekoloških faktora i njihovog uzajamnog djelovanja.

Basen rijeke Tare uživa UNESCO zaštitu u okviru programa „Čovjek i biosfera “(MAB) od 1976. NP Biogradska gora identifikovano je kao IPA područje (Important Plant Area) i IBA područje (Important Bird Area). Područje ovog nacionalnog parka je i zvanično nominovano Emerald područje.

Pored rijetke endemične i reliktno flore i faune, prirodnu rijetkost čine i pet glacijalnih jezera, među kojima je najznačajnije Biogradsko jezero, koje je poznato još i kao reproduktivni centar balkanskog endemita grčke žabe i mrmoljka, koji su zaštićeni nacionalnim zakonodavstvom.

Brojni su i bogati izvori, ponori, uvale i vrtače, kao i drugi prirodni fenomeni. Specifičnost ovog područja čine vodeni i kopneni ekosistemi, čija izvornost prirode nije do sada ozbiljnije narušena djelovanjem antropogenog faktora. Oblici reljefa kao što su vrhovi visoki i preko 2.000 mnv (Crna glava, 2.139 mnv) i glečerski valovi i cirkovi, sa više glečerskih jezera, daju području neponovljivu ljepotu.

Sam Park i planina Bjelasica, u sklopu lanca visokih Dinarskih planina, nalaze se u sjeveroistočnom dijelu Crne Gore.

Kulturno-istorijsko nasljeđe Parka čine arheološki lokaliteti, sakralni spomenici i narodno graditeljstvo. Na padinama Bjelasice, u zaštitnoj zoni, nalaze se ostaci srednjovjekovnog grada Brskova, koji je identifikovan kao jedan od najznačajnijih srednjovjekovnih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori.

Što se tiče nematerijalne kulturne baštine za ovaj kraj se vezuje drvodeljstvo, izrada tradicionalnih muzičkih instrumenata - gusala kao, spravljanje domaćih mlječnih proizvoda među kojima je lisnati sir zaštićen kao nematerijalno kulturno dobro zajedno sa etnomuzikološkom baštinom Kolašina.

1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA

Cilj izrade Godišnjeg programa za 2024.godinu je realizacija mjera i aktivnosti predviđenih Planom upravljanja NP Biogradska gora za 2021-2025.god., kojim treba da se obezbijedi zaštita, unapređenje i racionalno korišćenje prirodnih vrijednosti Parka i uređivanje i razvoj njegovog područja na principima trajno održivog razvoja.

Kroz sagledavanje i procjene postojećeg i željenog stanja, mogućnosti, procjene smanjenja negativnih efekata, korekcije planiranih aktivnosti u petogodišnjem Planu upravljanja, pravnih regulativa i internih akata, jednogodišnjim Programom se jasno definišu ciljevi strategije upravljanja područjem Parka.

Identifikacija prioriteta kroz programske aktivnosti i njihova implementacija u politiku upravljanja ovog područja, imaju za cilj dugoročne socio-ekonomske dobrobiti u okviru održivog razvoja. Kompleksna razrada definisanih aktivnosti u određenim oblastima jasno preciziraju formu i način djelovanja.

Program upravljanja za Nacionalni park Biogradska gora za 2024.godinu usvaja se na osnovu sljedećih osnovnih zakonskih i planskih dokumenata Crne Gore koji se tiču zaštite prirode:

- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019)
- Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“ br. 28/2014 i 39/2016)
- Prostorni plan posebne namjene za NP Biogradska gora („Sl. list CG“ br. 04/2011)
- Plan upravljanja za NP Biogradska gora za 2021–2025.

Pravni osnov za donošenje Programa upravljanja u Zakonu o nacionalnim parkovima sadržan je u Članu 14 koji propisuje da Program upravljanja donosi JPNPCG, u skladu s Prostornim planom posebne namjene i Planom upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost resornog Ministarstva. Članom 15 ovog zakona propisano je da Program upravljanja sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje dobara Nacionalnog parka uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom;
- ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika dobara Nacionalnog parka;
- prioritetne aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- ocjenu stanja Nacionalnog parka;
- smjernice za naučno-istraživački rad;
- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji dobara Nacionalnog parka;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;

- dinamiku i način sprovođenja i realizacije plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- finansijska sredstva za realizaciju godišnjeg programa upravljanja;
- druge elemente od značaja za upravljanje Nacionalnim parkom u skladu sa zakonom.

1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM

Upravljanje nacionalnim parkovima povjereno je Javnom preduzeću za nacionalne parkove, koje je formirano Odlukom Skupštine Crne Gore na sjednici održanoj 1992.godine. Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode u Crnoj Gori je Zakon o zaštiti prirode (Sl. list CG br. 54/16). Ovaj zakon definiše kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovne upravljačke dokumente za zaštićena područja.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16) zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova je djelatnost od javnog interesa i njome je definisan način rada i organizacija nacionalnih parkova. Zakonom o nacionalnim parkovima, kao i Odlukom o organizovanju preduzeća definisani su načini korišćenja i mjere zaštite, kao i načini njihovog sprovođenja. To se definiše kroz donošenje Prostorno-planske dokumentacije (PPPN, Planovima upravljanja, kao i godišnjim Programima upravljanja). Za njihovo donošenje, odnosno sprovođenje zaduženi su organi Javnog preduzeća: Upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja, a Direktor organ rukovođenja Javnim preduzećem. U djelokrugu rada Upravnog obora je donošenje godišnjih programa upravljanja nacionalnih parkova, dok direktor preduzeća sprovodi Planove i Programe, preko unutrašnjih organizacionih jedinica i zajedničkih Službi Javnog preduzeća.

Direktor NP Biogradska gora ima odgovornosti definisane Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i to:

- Rukovodi radom organizacione jedinice tj. rukovodi svim službama koje obavljaju poslove za potrebe Nacionalnog parka
- Učestvuje u izradi Planova i Programa upravljanja nacionalnih parkova iz domena svoje organizacione jedinice i prati realizaciju istih
- Odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi
- Predlaže mjere unapređenja, organizacije i rada organizacione jedinice
- Predlaže mjere poboljšanja i unapređenja službi Nacionalnog parka
- Podnosi izvještaje, informacije i daje prijedlog mjera zaštite, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka
- Saradnje sa međunarodnim organizacijama i lokalnim zajednicama
- Aktivno učestvuje u radu Stručnog kolegijuma i obavlja poslove u okviru prenijetih ovlašćenja i odgovoran je za njihovo izvršavanje
- Podnosi prijedloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv zaposlenih

- Izvršava naloge direktora Preduzeća i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada po nalogu direktora Preduzeća kome odgovara za svoj rad i rad radnika Nacionalnog parka.

Služba zaštite Nacionalnog parka vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru nacionalnog parka. U Službi zaštite NP Biogradska gora ukupno je angažovano 10 nadzornika i šef Službe zaštite.

1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA

Nacionalni park je prirodno područje kopna koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

Prioritet u zaštiti prirodnih vrijednosti na području ovoga Parka, kako je definisano Planom upravljanja za NP Biogradska gora 2021-2025. godinu je istraživanja flore i vegetacije i faune, implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta, identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema i edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca.

U nedostatku novijih naučno-istraživačkih podataka o stanju populacija pojedinih značajnih biljnih vrsta, zajednica i staništa, i još uvijek nezavršenom procesu proglašenja značajnih habitata na osnovu evropske Direktive o staništima (Natura 2000) kojim bi se sprovele konkretne upravljačke mjere, rad Stručne službe biće usmjeren ka sticanju novih saznanja neophodnih u implementaciji mjera zaštite. Prioritet imaju nacionalno značajne vrste, osjetljive vrste flore i faune po IUCN kategorizaciji, ranjivi ekosistemi i identifikovani habitati po osnovu Bernske konvencije i EU Habitat direktive.

U NP Biogradska Gora dominiraju površine sa strogim režimom zaštite, zbog čega nisu planirane posebne razvojne funkcije u ovom Parku. Međutim, u kontekstu sve većeg interesovanja turista za planinske predjele Crne Gore, nacionalni parkovi sve više predstavljaju osnovu za podsticaj ekonomskog razvoja okolnih područja. Tako zaštitna zona Parka, koja ima liberalniji režim zaštite, predstavlja prostor za razvoj privrednih i drugih djelatnosti. Pored toga, prirodni sklop područja Nacionalnog parka omogućava različite vidove turističke ponude (zimski i ljetnji, seoski i katunski,

izletnički, naučni i obrazovni turizam), kao i druge vidove turističko rekreativnih aktivnosti u Parku, tako da je lokalnom stanovništvu omogućeno obavljanje ovakvih privrednih aktivnosti.

Shodno navedenom, prioriteti u vezi sa održivim razvojem su podrška svih vidova održivog turizma, uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima i podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva.

Prioriteti zaštite prirodnih vrijednosti definisani u Planu upravljanja NP Biogradska gora 2021-2025. godina realizovaće se kroz set aktivnosti definisanih u operativnom dijelu Plana upravljanja, sa naročitim fokusom na:

- Istraživanje i praćenje stanja flore i vegetacije;
- Istraživanje i praćenje stanja faune;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;
- Identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema;
- Edukaciju lokalnog stanovništva i posjetilaca.

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podržavati sve vidove održivog turizma;
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva

1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA

Prateći smjernice o pridruživanju EU, kao i ratifikovanih konvencija, određenih direktiva i regulative EU iz oblasti životne sredine, očekivano je da će se razvoj zaštite prirode, a samim tim i zaštićenih prirodnih dobara, bazirati na principima održivosti i izražene među sektorske saradnje. Samo jasno definisan pravni okvir i strateški usmjeren razvoj u potpunosti usklađen sa mogućnostima prirode i društva u cjelini, može uskladiti oblast zaštite prirode sa Strategijom razvoja Republike Crne Gore, podjednako uvažavajući i zadovoljavajući aspiracije drugih sektora. Kako nacionalni parkovi spadaju u najznačajnije prirodne resurse, njihovo održivo korišćenje i ekonomska valorizacija treba da budu planski usmjereni i namjenski kontrolisani da bi bili sačuvani za sadašnje i buduće generacije. S obzirom na to da je problematika koja se odnosi na prirodne resurse izuzetno kompleksna oblast, to upravljanje prirodnim resursima nacionalnih parkova omogućava ostvarivanje održivog korišćenja i očuvanja njihovog kvaliteta i raznovrsnosti, u skladu sa uslovima i mjerama zaštite životne sredine utvrđenim pravnim aktima Republike Crne Gore.

Prema smjernicama IUCN, zaštićena područja pod nazivom „nacionalni parkovi” su „Velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete“.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, po kojima se u Nacionalnom parku upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom kategorije II IUCN, kao i u ostalim nacionalnim parkovima u Crnoj Gori, glavni cilj upravljanja u NP Biogradska gora je zaštita biodiverziteta,

njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Kroz posebno definisane programske aktivnosti u 2024. godini naznačeni su prioriteti u realizaciji ciljeva iz petogodišnjeg Plana upravljanja. Kroz definisane strateške oblasti i ciljeve, posebna pažnja posvećena je:

- Poštovanju međunarodnih standarda i kriterijuma gdje su glavni ciljevi zaštita prirode i kulturno-istorijskih vrijednosti;
- Podsticanju naučno-istraživačkog rada na prostoru Parka u cilju definisanja budućih NATURA 2000 staništa;
- Razvijanju turizma zasnovanog na prirodi i daljem razvoju specifične turističke infrastrukture (centri za posjetioce, pješačko-rekreativne, biciklističke i edukativne staze, uređenje vidikovaca i dr.);
- Uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Edukaciji školske populacije, lokalnog stanovništva i posjetilaca o vrijednostima Parka;
- Promociji Parka na međunarodnom nivou;
- Unapređenje saradnje sa korisnicima prostora Parka, lokalnim strukturama i NVO sektorom;
- Unapređenju prekogranične i ukupne međunarodne saradnje;

1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE

Osnovna funkcija Parka jeste zaštita i unapređenje ovog prostora, koja se ostvaruje kroz:

- obezbjeđivanje uslova za zaštitu, unapređenje i racionalno korišćenje dobara;
- stvaranje povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanje i unapređenje posebnih prirodnih vrijednosti;
- istraživanje i korišćenje Parka za potrebe razvoja nauke, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanje radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine Parka.

Osnovni zadatak JP NPCG i NP Biogradska gora u narednom periodu je institucionalno jačanje struktura zaduženih za fizičku i stručnu zaštitu, stručno usavršavanje, nabavka materijalno tehničkih sredstava, kao i uspostavljanje administrativnih procedura.

Stručna zaštita

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog naslijeđa Nacionalnog parka Biogradska gora, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređenje i valorizaciju itd.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG angažovano je ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara od čega je jedan na neplaćenom odsustvu, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nedostaje jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Fizička zaštita

Svaki od navedenih problema niže, predstavlja potencijalnu prijetnju i prepreku u obavljanju osnovne funkcije službe zaštite koja je najuže povezana sa samom funkcijom djelatnosti parkova. U Službi fizičke zaštite Nacionalnog parka Biogradska gora radno je angažovano jedanaest (11) zaposlenih koji ispunjavaju uslove propisane unutrašnjim aktima JPNPCG i Zakona o zaštiti lica i imovine, tako da su kapaciteti Službe zaštite u tom segmentu zadovoljavajući, jedan nadzornik stiće pravo na odlazak u penziju tokom narednog planskog perioda tako da će njegovo radno mjesto biti popunjeno licem mlađe životne dobi. Poslovi fizičke zaštite podrazumijevaju primjenu ovlašćenja Zakonom o zaštiti lica i imovine (davanje upozorenja, izdavanje naređenja, upotreba fizičke snage i dr.), saglasno čemu je u cilju adekvatne primjene ovlašćenja potrebno vršiti kontinuiranu obuku nadzornika kod institucija koje su osposobljene za pružanje ovog vida edukacije.

Takođe, potrebno je zakonski na jasan način definisati procedure kojima predstavnici Službe zaštite - nadzornici mogu, na putnim pravcima koji se pružaju teritorijom NP Biogradska gora, vršiti zaustavljanje i kontrolu vozila u cilju sprječavanja protivpravnih događaja u ovom zaštićenom području.

Potrebno je uspostaviti što čvršću saradnju sa institucijama koje mogu dati značajan doprinos u sprječavanju nezakonitih radnji na prostoru Parka, u prvom redu inspeksijske službe, policija, organi lokalne samouprave kao i subjektima civilnog sektora i NVO organizacijama, koji su u svojim aktivnostima usmjereni na zaštitu prirode.

Kada je u pitanju materijalno tehnička opremljenost Službe zaštite, potrebno je naglasiti da je ona na niskom nivou u smislu zastarjelosti i nedostataka određenih sredstava. S tim u vezi potrebno je izvršiti nabavku određenih sredstava čije stanje i nedostatak itekako utiču na stepen kvaliteta

obavljanja poslova koji se odnose na kontrolu prostora Parka (uniforme za nadzornike, dvogledi, termalne kamere, terenski automobili, motorne sanke, krplje i dr.)

Nadzornici NP Biogradska gora obavljaju svoje radne aktivnosti na otvorenom prostoru u svim godišnjim aspektima, tokom kojih su u značajnoj mjeri i nepovoljni meteorološki uslovi, pri čemu su svakodnevno izloženi visokom stepenu rizika od povreda što u značajnoj mjeri utiče na njihovo zdravstveno stanje. Imajući u vidu navedeno kao i da slični poslovi ovlašćenih službenih lica koji se bave sličnim poslovima imaju mogućnost ostvarivanja beneficiranog radnog staža, potrebno je pokrenuti postupak kojim bi se utvrdila opravdanost da li za radno mjesto nadzornika u NPCG treba propisati beneficirani radni staž.

Veoma izazovne i rizične situacije sa kojima su svakodnevno suočeni zaposleni Službe zaštite tokom obilaska Parka, u prvom redu sa predstavnicima divlje faune (zvijeri) kao i sa vrstama koje su potencijalni nosioci virusa bjesnila (lisica) i naoružanim licima, cijenimo da je potrebno opremiti nadzornike sa sredstvima prinude propisana Zakonom o zaštiti lica i imovine i Zakonom o nacionalnim parkovima.

1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU

Park raspolaže s velikim prirodnim potencijalima koje se prije svega odnose na šumski fond i pet ledničkih jezera. Po površini i zapremini vode najveće je Biogradsko jezero, koje se suočava s gubitkom vode, naročito u ljetnjem periodu, kada su padavine gotovo zanemarljive. Od ukupne površine Parka, koja iznosi 5.650ha, pod šumom je 3.250ha, dok se 75ha vodi kao šumsko zemljište. Prašuma Biogradska gora je u I zoni zaštite (2.727ha) u kojoj nijesu dozvoljene nikakve intervencije osim naučno-istraživačkih radova, sve je prepušteno prirodnim procesima.

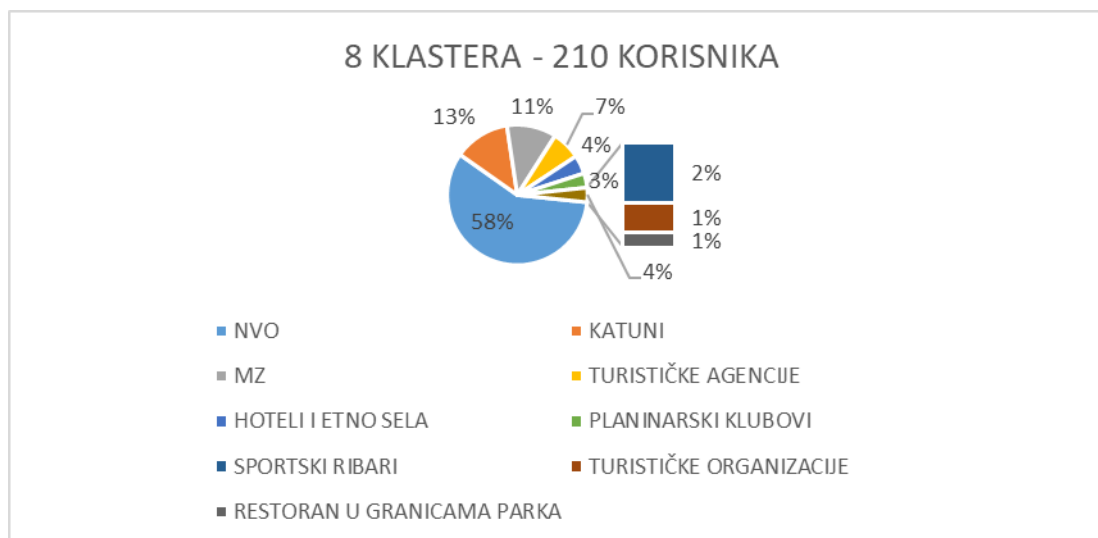
Park ostvaruje prihode davanjem u zakup zemljišta u državnoj svojini radi postavljanja objekata privremenog karaktera i od postavljanja objekata privremenog karaktera na zemljištu u privatnoj svojini, kao i od stalnih objekata koji se bave turističko-ugostiteljskim djelatnostima shodno Odluci o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, obavljanju djelatnosti i pružanju usluga. Na osnovu Programa objekata privremenog karaktera koji donosi Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, daju se uslovi za korišćenje prostora (zemljišta) za izgradnju i postavljanje privremenih objekata u skladu sa režimima, kriterijumima, smjernicama i namjenama površina. Ovaj Program se donosi na period od pet godina, a cilj je zaštita prirodne baštine, pejzaža i kulturnih dobara koje čine izuzetne vrijednosti NP Biogradska gora. Ovim Programom se utvrđuju i određuju pravila kojima se identifikuju područja/lokacije (zone) sa načinom korišćenja lokacija i načinom postavljanja objekata privremenog karaktera. Program sadrži lokacije (zone) i smjernice sa urbanističkim uslovima za postavljanje privremenih objekata. JP za nacionalne parkove na osnovu Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore izdaje urbanističke uslove.

S obzirom da je Park u većinskom državnom vlasništvu, od njegovih korisnika javljaju se uglavnom privatni vlasnici šuma i zemljišta.

Od ostalih korisnika prostora Parka izdvajaju se turističke agencije i organizacije koje organizovano dovode goste u Park.

U NP Biogradska gora svoje turističke djelatnosti registrovala su domaćinstva Janketić, Damjanović, Bogavac, Raković.

U NP Biogradska gora i njegovoj gravitacionoj zoni tokom 2023.godine izdiferencirano je ukupno 8 klastera sa 210 korisnika. Identifikovane su: 24 mjesne zajednice, 27 katuna, 122 nevladine organizacije, 14 turističkih agencija, 9 hotela i etno sela, 7 planinarskih klubova, 4 sportsko ribolovna kluba, dvije turističke organizacije, jedan restoran i drugi relevantni subjekti na lokalnom nivou.

Grafik 1: Prikaz klastera

1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Prostornim planom posebne namjene za NP Biogradska gora dati su režimi korišćenja i uređenja prostora i izvršeno je zoniranje, na osnovu koga se ostvaruje zaštita prirodnih vrijednosti uz optimalno korišćenje i funkcionisanje prostora Parka. Planiranje i organizacija prostora Parka i njegove zaštitne zone uslovljeno je zatečenim stanjem i ranije stvorenim odnosima. Zato su razvoj aktivnosti i funkcija koje se planiraju na ovom području, uz istovremeno ostvarivanje zaštite njegovih prirodnih vrijednosti, definisani opredjeljenjem prostora za određene namjene kroz Plan zona. Zoniranje Parka se temelji na načelima očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti i definiše teritorije pod strogom zaštitom i teritorije u kojima su dozvoljene određene aktivnosti, kao što su ribolov, specifični oblici poljoprivrede, druge komercijalne aktivnosti i građevinske i druge intervencije u prostoru. Cilj zoniranja je zaštita flore i faune, i očuvanje prirodnih ekosistema i

kulturnih vrijednosti kroz zaštitu, unapređenje i kontrolu korišćenja resursa. Koncept zoniranja podrazumijeva tri zone, koje se razlikuju u nivou zaštite i primjeni režima zaštite. Cilj je zaštita najvažnijih prirodnih vrijednosti, ublažavanjem antropogenih uticaja, kroz direktnu fizičku zaštitu, ali i kroz ograničenja i kontrolu korišćenja čitavog područja. Koncept zoniranja je u skladu s postojećim PPPPN za NP Biogradska gora.

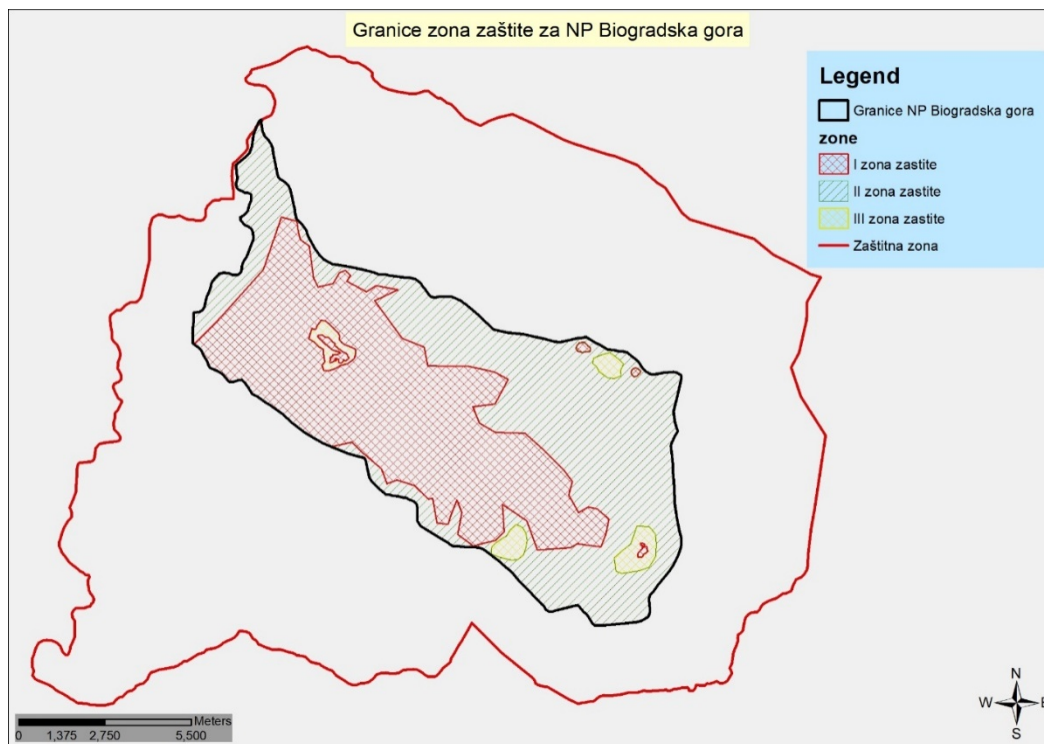
1.7.1 ZONIRANJE NP BIOGRADSKA GORA

Na osnovu Zakona o zaštiti prirode (Sl. List CG 54/16) i Prostornog plana posebne namjene u Nacionalnom parku su utvrđene tri zone zaštite. Najveći procenat teritorije zahvataju I i II zona, koje zauzimaju 96% teritorije Parka, čime je ispunjen kriterijum IUCN-a da površina pod I i II zonom mora da zauzima preko 75% površine.

Planiranje i organizacija prostora Parka i njegove zone zaštite uslovljene su zatečenim stanjem i ranije stvorenim odnosima. Izvornost i stabilnost prirodne sredine, u pojedinim djelovima područja, bili su ključni kriterijumi za izdvajanje tri zone ili kategorije prirodnih vrijednosti (dobra) i saglasno tome utvrđivanje zona I, II i III stepena zaštite.

Zaštitna zona nema karakter stroge zaštite i ona okružuje NP u njegovim administrativnim granicama. U njoj se mogu sprovoditi aktivnosti da bi se obezbijedilo održivo korišćenje prostora i prirodnih resursa u široj zoni Nacionalnog parka. Zona ima funkciju zaštite, užeg područja Parka. U njoj se posebno štite pejzažno ambijentalne i estetske vrijednosti.

Prva zona zaštite - Zona I kategorije prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka obuhvata predio izvorne, stabilne prirodne sredine, sa izuzetnim svojstvima i univerzalnim značenjem, te izvanrednim ambijentalnim i pejzažnim vrijednostima. To je prašumski rezervat u slivu Biogradske rijeke, Biogradskog jezera i Jezerštica, koji je kao temeljni fenomen Nacionalnog parka, Zakonom dobio status strogo zaštićenog rezervata. Granica prašumskog rezervata dijelom se poklapa sa granicama Parka, dijelom sa vododjelnicama pomenutog sliva i Tare, a na najvećem dijelu slijedi gornju granicu šumske vegetacije rezervata, jasno prepoznatljivu u odnosu na susjedne pašnjačke površine. Dio zone u području Kraljeva kola, ispod željezničke pruge, isključuje se iz granica ovog stepena zaštite. Takođe, kolski put od Kraljeva kola do Biogradskog jezera sa najužom okolinom je izuzet iz I zone zaštite. Osnovni cilj zaštite u ovoj zoni je održavanje postojećih ekoloških procesa u neizmjenjenom stanju i održavanje genetskog fonda. Zona ima namjenu naučnog istraživanja i edukacije, a za aktivnosti koje će se izvoditi prema jedinstvenom programu za teritoriju Parka, Uprava Parka daje posebne dozvole. Neorganizovan pristup turista i kretanje kroz rezervat nijesu dozvoljeni, kao ni izgradnja i unošenje bilo kakvih promjena u prirodi i iskorišćavanje bilo kojeg prirodnog izvora. Organizovane turističke posjete podrazumijevaju samo aktivnosti perceptivnog karaktera. Kretanje turista nije dozvoljeno van utvrđenih staza oko Biogradskog jezera.

Mapa 1: Prikaz granica zona zaštite

Druga zona zaštite - Zona II kategorije prirodnih vrijednosti obuhvata predjele izmijenjene, relativno stabilne prirodne sredine, sa karakteristikama od značaja za šire regionalno područje, te velikim vrijednostima predstavljenim raznovrsnim ambijentima i specifičnim pejzažom planinskih prostora.

Ovoj zoni pripadaju svi predjeli Nacionalnog parka van prašumskog rezervata, odnosno tri prostrane travnate površine visoko planinskih pašnjaka, sa velikim brojem rijetkih i endemičnih florističkih elemenata, zaštićene šume bora krivulja na gornjoj granici šumske vegetacije, zaštićene prirodne šume u dolini Tare i na padinama okrenutim ka dolinama Jelovice i Suvodola, lednička jezera, cirkovi i valovi, planinski vrhovi visoki preko 2000 mnnv i druge geomorfološke tvorevine, te veći broj staništa rijetke i endemične faune. Zona povezuje sve prirodne znamenitosti i rijetkosti prostora Nacionalnog parka u jedinstvenu cjelinu, služeći pri tom i kao glavna zaštita prašumskog rezervata od spoljnih uticaja, s obzirom da obuhvata značajan dio površine sliva Biogradske rijeke.

Osnovni cilj zaštite prirodnih vrijednosti je optimalno održavanje ekoloških procesa u čitavoj zoni. Ovdje su dozvoljene: naučno-istraživačke i edukativne aktivnosti; sportsko-rekreativne i turističke aktivnosti u slobodnom prostoru, koji sa stanovišta fizičkih i klimatskih odlika posebno pogoduje aktivnostima sportsko-rekreativnog skijanja, uz strogo kontrolisano korišćenje prirode; te u ograničenoj mjeri aktivnosti stočarstva. Dozvoljeno je sprovođenje sanitarnih i sanitarno-uzgojnih mjera pod strogo kontrolisanim uslovima.

Treća zona zaštite -Treća zona zaštite obuhvata predjele izmijenjene izvorne prirodne sredine sa karakteristikama za područje Bjelasice, ali i značajnim ambijentalno-pejzažnim i estetskim

vrijednostima prostora od posebnog značaja za područje Nacionalnog parka. U ovoj zoni zaštite, pored velikih površina pod šumama, prostranom vegetacijom livada i pašnjaka, te brojnih staništa rijetke i endemične flore i faune, prisutna su i naselja, saobraćajna i tehnička infrastruktura. Naselja u okviru ove zone su funkcionalno povezana sa okolnim poljoprivrednim površinama i njihov razvoj se odvija u okviru već angažovanih površina, u stilu tradicionalne arhitekture sa upotrebom autohtonih materijala. Područje oko Biogradskog jezera na kojem se nalaze postojeći objekti i infrastruktura nalaze se u III zoni zaštite.

2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA

2.1. SWOT ANALIZA

U **SWOT analizi** identifikuju se:

PREDNOSTI - koje će se kroz mjere pojačati i iskoristiti za razvoj;

NEDOSTACI - koje treba prevazići gdje je to moguće;

MOGUĆNOSTI - za koje se treba pripremiti i iskoristiti ih u najvećoj mogućoj mjeri;

OGRANIČENJA - koja će se nastojati svesti na najmanju moguću mjeru.

Na osnovu detaljne analize svih uslova zaštite i razvoja za područje NP Biogradska gora i njegove zaštitne zone moguće je izdvojiti sljedeće:

PREDNOSTI
Integrisanost prirodnog i kulturnog pejzaža
Relativna blizina ključnih emitivnih turističkih tržišta (Podgorice i crnogorskog primorja)
Blizina opština Kolašin, Mojkovac, Berane, Andrijevića i Bijelo Polje
Tranzitni put Beograd-Podgorica-crnogorsko primorje
Nadmorska visina, idealna destinacija za ljetnji i zimski turizam, kao i prateće ski aktivnosti
Područje bogato hidrološkim objektima tekućih i stajaćih voda
Institucionalna zaštićenost područja (nacionalni i međunarodni status)
Hidrološki potencijal (lednička jezera i rijeke)
Očuvan ekosistem prašume
Rijeka Tara kao zaštićeno područje prepoznato na međunarodnom nivou (UNESCO, MAB)
Bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta
Odsustvo industrije
Bogato kulturno-istorijsko nasljeđe
Solidna organizacija postojeće saobraćajne infrastrukture, odnosno željezničkih, magistralnih i auto puta
Već vidljivi očekivani benefiti od izgrađene prve dionice auto puta Podgorica-Kolašin i očekivani benefiti od budućeg parking prostora na Kraljevom kolu

NEDOSTACI

Monitoring biodiverziteta nije u potpunosti usklađen sa standardima i preporukama EU
Nepostojanje kompletnih lista biljnih, životinjskih vrsta i gljiva
Ugroženost ledničkih jezera sa posebnim akcentom na Biogradsko jezero
Nedostatak ljudskih resursa za kvalitetan monitoring svih komponenti životne sredine područja
Nedostatak naučnih istraživanja za potrebe razvoja naučnog turizma
Još uvijek nedovoljna edukacija javnosti o značaju zaštite prirode
Negativni migratorni trendovi
Neadekvatna iskorišćenost kulturnih potencijala
Potrebe za stvaranje prihoda i (samo) zapošljavanje smanjuje interes lokalnog stanovništva za održivim razvojem i idejom o pojačanoj zaštiti prostora
Napuštanje tradicionalnih ekonomskih aktivnosti
Nedostatak potrebne koordinacije u sektoru turizma
Nedostatak odgovarajućih objekata za promovisanje eko-turizma
Prilazni putevi su uglavnom u lošem stanju
Vodosnabdijevanje tokom ljeta je usred hidroloških prilika neredovno pa je neophodna kompletna rekonstrukcija vodovoda (u prethodnom periodu izvršena je revitalizacija vodoizvorišta Ganovača)
Nepostojanje treće trake iz pravca Kolašina kao i nedovoljna širina mosta na Kraljevom kolu
Elektro mreža je u veoma lošem stanju tako da je neophodno hitno preduzeti mjere na rekonstrukciji 10KV dalekovoda
Nepostojanje uređenog parkinga na prostoru glavnog ulaza u Park na Kraljevom kolu

MOGUĆNOSTI

Raznolikost i bogatstvo prirodnih i ambijentalnih vrijednosti
Veoma atraktivan geografski položaj koji pruža priliku za razvoj svih oblika ljetnjeg i zimskog turizma
Kulturno istorijsko nasljeđe kao potencijalni resursi za razvoj održivih vidova turizma
Povoljni trendovi turističkog tržišta nude mogućnost za razvoj proizvoda održivog turizma (koji se mogu povezati sa poljoprivredom, zanatstvom i drugim pratećim uslugama) i na taj način imati multiplikativan efekat na ukapan turistički razvoj područja
Pogodni tereni za razvoj brdskog biciklizma, planinarenja, pješačenja
Razvoj svih vidova turizma (rekreativni, sportski, naučno-istraživački, edukativni)
Promovisanje značaja biodiverziteta i kulturne baštine
Mogućnosti za apliciranje kod dostupnih međunarodnih fondova za razvoj prekograničnih projekata i mogućnosti korišćenja fondova po osnovu primjene Strategiju pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024) kod Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija
Mogućnosti za jačanje digitalnih formi promocije i marketinga
Mogućnosti za stručno usavršavanje kadrova putem specijalizacija, razmjene stručnjaka, studijskih boravaka u regiji i inostranstvu
Mogućnosti promocije putem društvenih mreža, portala, sajмова, „main stream“ medija

PRIJETNJE I OGRANIČENJA

Nepostojanje kompletnih lista biljnih, životinjskih vrsta i gljiva
Nepostojanje adekvatnih smjernica za zaštitu i razvoj kulturne baštine
Propadanje i neodržavanje tradicionalne arhitekture
Nedovoljan broj edukativnih staza
Nedostatak mapa za biciklističke staze

Postojeći magistralni putevi nijesu u najboljem stanju
Otežana saobraćajna komunikacija tokom zimskog perioda
Nepostojanje planinarskih kuća koje nude smještaj za hranom
Neobilježene granice Parka
Poklapanje granice lovnog područja koje je pod ingerencijom Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa granicom Parka
Nedovoljna ulaganja u marketing i reklamu područja
Uticaj globalnih pandemija i njihove negativne refleksije na turističke tokove i dolazak inostranih gostiju

2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI

Flora i vegetacija

Planom upravljanja NP Biogradska gora za 2021-2025, akcentat je dat na istraživanje i kartiranje Natura habitata 7230 Alkalne tresave i 7140 Prelazne tresave, na popis i utvrđivanje stanja dijagnostičkih vrsta i na istraživanje i inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno zaštićene flore na lokalitetima habitata i drugim staništima na transektu. U NP Biogradska gora i uopšte u Crnoj Gori tresave su rijetke i zauzimaju male površine. Tokom terenskih istraživanja evidentirane su na 5 lokaliteta (4 lokaliteta prelaznih i jedan lokalitet alkalnih tresava). Rezultati istraživanja pokazuju visoku reprezentativnost (B – dobra ili A – odlična). Rezultati istraživanja značajne flore (endemska, zaštićena – Sl. list RCG 76/06, Bernska konvencija, Habitat direktiva, EU IUCN Red List, CITES, IPA) potvrđuju brojnost taksona i pokrovnost populacija u skladu sa njihovom ekologijom i prilagođenosti u očuvanim uslovima staništa. Narušeni ekosistemi su uočeni u Šiškom jezeru i njegovom okruženju.

Kao najznačajniji pritisak na habitate i populacije dijagnostičkih i rijetkih i endemskih vrsta je postepeni gubitak staništa, kao posljedica prirodnog procesa zarastanja ledničkih jezera i drugih vlažnih staništa. Proces zarastanja je izražen na jezeru Ševarine. Izvan ovih habitata, evidentirani su pritisci masovne gradnje vikendica u okruženju Šiškog jezera. U ovom jezeru, za razliku od ostalih izostaje makrofitaska vodena vegetacija. Voda je zamućena i bogata ribom, uprkos uredbi da se kroz sportski ribolov izlovi. Pretpostavka je da se ilegalno i dalje ubacuje.

Šume i šumski ekosistemi

Šuma kao dinamičan kompleks biljnih i životinjskih zajednica i mikroorganizama i njihovog abiotičkog okruženja koji interaguju kao funkcionalna jedinica, predstavlja vrlo osjetljiv ekosistem čija se ravnoteža može lako narušiti. Može se konstatovati da je antropogeni faktor prisutan u veoma malom stepenu. Abiotički negativni uticaji su prisutni prvenstveno u obliku aerozagađenja oko putnih pravaca, kao i erozivnih procesa koji nastaju uslijed naglih, jakih i obimnih kiša. Do sada nijesu evidentirani šumski požari koji bi ugrozili šumske ekosisteme Parka, ali se redovno i u kontinuitetu sprovode preventivne mjere i aktivnosti.

Analiza na uzorku posmatranih 846 stabala pokazuje strukturu sa izraženijim učešćem stabala bez oštećenja (77,9%), što je u direktnoj vezi sa metodološkim pristupom i činjenicom da se radi o prvom premjeru, tako da je u slučaju sistematske kontrole zdravstvenog stanja šuma u narednom periodu realno očekivati trend blagog pogoršanja stanja. Opšte zdravstveno stanje šuma je veoma dobro i stabilno, a prisustvo štetnih faktora na prihvatljivom nivou. Imajući u vidu

karakter šumskih ekosistema, ne može se sa sigurnošću unaprijed prognozirati eventualni razvoj negativnih uticaja na šumu.

Fauna

Beskičmenjaci

Monitoring dnevnih leptira započet je 2021. godine. Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi najosjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja su vršena na osnovu literalnih podataka, koji su upotpunjeni nalazom stanja na terenu. Pored monitoringa prisustva svih dnevnih leptira, posebno su sprovedene aktivnosti evidencije vrsta dnevnih leptira koji su zakonom zaštićeni, kao i Natura 2000 vrste.

Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Biogradska gora je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata. Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu.

Fauna riba

Klimatske promjene utiču na vodni režim jezera, tako što su evidentni primjeri velikih fluktuacija nivoa jezera. Takve fluktuacije mogu uticati na ihtiofaunu koja posebno u ljetnim mjesecima može prouzrokovati apoksiju jezera, zakiseljavanje, manjak životnog prostora, te mutnoću vode. Zatrpavanje jezera organskim materijalom je proces koji postoji u svim jezerima, u većem ili manjem obimu. Na Biogradskom jezeru ova pojava je posebno izražena zbog priliva velike količine organskih materija iz okolne šume, relativno plitkog jezera i bujičnog karaktera voda i pritoka u kišnim mjesecima.

Sportski ribolov koji nije u potpunosti po principu „uhvati i pusti“ je jedan od negativnih pritisaka na ihtiofaunu Biogradskog jezera. Ribolov se trenutno odvija na način da se ne zabranjuje odnošenje ulova, u skladu sa naredbom koju propisuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, koji je nadležan za ovu djelatnost. Nemogućnost poribljavanja jezera adekvatnom vrstom je jedan od negativnih faktora, jer se ne može osigurati stabilnost populacija, ukoliko bi došlo do ekstremnih pritisaka po ihtiofaunu.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

JPNPCG do sada nije raspolagalo podacima istraživanja i monitoringa stanja vodozemaca i gmizavaca na području NP Biogradska gora. Upravo iz tih razloga je Planom upravljanja predviđen monitoring kako bi se sagledalo pravo stanje batraho - i herpetofaune i na osnovu toga predložile mjere zaštite. Tokom 2023. godine realizovana su terenska istraživanja u cilju evidentiranja stanja mrmoljaka u Biogradskom jezeru i okolnim barama, kao i terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Istraživanjem Biogradskog, Ursulovačkog i Pešića jezera nije konstatovano prisustvo tritona, iako se u novijim literaturnim podacima navodi njihovo prisustvo. Na Šiškom jezeru, Ševarini i Blatištu je potvrđeno njihovo prisustvo. U svim glacijalnim jezerima konstatovano je prisustvo ribe, što ima negativan uticaj na populacije tritona.

Obzirom na važnost ove grupe organizama, dalja istraživanja i monitoring je potrebno nastaviti tokom proljećnog perioda kada se odvija njihova reprodukcija, tj. kada su ove vrste najaktivnije.

Trenutno u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore nije angažovan saradnik za herpetofaunu, iako je sistematizacijom predviđeno mjesto. U budućem planskom periodu treba razmotriti mogućnost zaposlenja ili angažovanja eksperta za herpetofaunu.

Fauna ptica

Planom upravljanja NP Biogradska gora za period 2021-2025. godina predviđen je monitoring dnevnih i noćnih vrsta ptica grabljivica kako bi se stekao uvid u njihovo stanje, budući da su ove vrste važne za detektovanje promjena u životnoj sredini. Imajući u vidu da u prve dvije godine sprovođenja Plana u JNPCG nije bio angažovan stručni saradnik za ornitofaunu, Programom upravljanja za 2024. godinu započeće se monitoring ptica grabljivica na prostoru ovog Parka. Monitoringom će se obuhvatiti vrste koje se nalaze na Crvenim listama, a za koje postoje literaturni podaci o njihovom prisustvu. Za tu svrhu koristiće se Protokol monitoringa koji je izradio NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica (2019).

Fauna sisara

U Parku se kontinuirano prati diverzitet srednjih i krupnih sisara uz upotrebu kamera zamki. Kamere obilazi nadzornik na dvije do tri sedmice, i materijal šalje stručnom saradniku za zaštitu faune sisara. U periodu 2021-2023. godina vrste sa najvećom frekvencijom pojavljivanja i registrovanja su: jelen, srna, lisica, jazavac i divlja svinja. To su generalno česte vrste kako u Parku tako i u Crnoj Gori. U narednom periodu nastaviće se praćenje sa ciljem registrovanja rijetkih vrsta.

U periodu 2021-2023.godina započeto je sistematično istraživanje diverziteta slijepih miševa na području Parka. Kako na području Parka nisu prisutni podzemni objekti, vodi se evidencija o nadzemnim objektima važnim za očuvanje ove grupe faune. Na samom ulazu u Park, na lokaciji Kraljevo kolo registrovana je do sada najveća porodiljska kolonija malog potkovičara (*Rhinolophus hipposideros*) u Crnoj Gori. Ova kolonija se svake godine prebrojava, kao bi se pratila njena brojnost i stabilnost, što će se nastaviti i u budućem planskom periodu.

Biogradsko jezero

Posljednjih decenija Biogradsko jezero izloženo je procesima erozije uzrokovane radom Biogradske rijeke kao najveće pritoke, zatim progresivne erozije na njegovoj desnoj obali od strane njegove otoke Jezerštica, kao i gubitkom zapremine i vodostaja uslijed pojave serije ponorskih zona na njegovom dnu. Uz narastajuće klimatske promjene i loše hidrološke prilike jezero je u posljednjih 15-ak godina čak 4 puta bilo na istorijskom minimumu (u periodu oktobar-novembar). Naučna zajednica je već decenijama unazad mobilisala svoje kapacitete kako bi našli najadekvatniji način za njegovu sanaciju. S tim u vezi, od strane Vlade i resornog ministarstva angažovan je konsultantski tim koji je tokom 2022.godine uradio inicijalna mjerenja kroz I fazu projekta. Do kraja 2023.godine biće završena II faza rehabilitacije koja uključuje: različita hidrološka mjerenja, batimetrijski premjer, izradu geodetskih podloga i dr. Nakon ovoga slijede naredne faze koje u konačnom treba da definišu način njegove trajne sanacije koja će usporiti proces njegovog nestajanja.

Materijalna kulturna baština

Stanje kulturno-istorijskog nasljeđa Nacionalnog parka ogleda se u krajnjoj neistraženosti arheoloških lokaliteta i nevalorizovanom i nezaštićenom izvornom katunskom graditeljstvu. Arhitektura ovakvih naselja je prepoznatljivog karaktera, koji je prilagođen prirodnom okruženju. Nekadašnje tradicionalne vrijednosti, pastirski stanovi, polako nestaju. Mali je broj katuna koji se koriste u okviru svoje primarne funkcije. Po koja pastirska koliba opstaje, zahvaljujući rijetkim zaljubljenicima u tradiciju i planinu, kao proizvodi turističke privrede i preduzimljivih pojedinaca. Na padinama Bjelasice u zaštitnoj zoni, nalaze se ostaci srednjevjekovnog grada Brskova, koji je identifikovan kao jedan od najznačajnijih srednjevjekovnih arheoloških lokaliteta u Crnoj Gori.

Kroz godišnje Programe zaštite i očuvanja kulturnih dobara Crne Gore, koje implementira Ministarstvo kulture i medija, JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore je 2017. godine započeo arheološka i konzervatorska istraživanja na srednjevjekovnom lokalitetu Brskovo u zaštitnoj zoni Parka, u cilju izrade konzervatorskog projekta i sprovođenja konzervatorskih mjera koji će se i dalje sprovođiti.

Arheološka istraživanja su obuhvatila sondiranje trga Doganjice, ostatke Saške crkve i lokacija Medeno guvno i Mrki krš. Tokom trogodišnje kampanje otkriveni su djelovi drvenih stambenih objekata, ostaci vodovoda od kamenih ploča, brojni fragmenti keramike i živopisa, obrađene sige, okulusa, vitraža i stakla, kameja, kao i osteoloških ostataka.

Do sada su evidentirani i dokumentovani oblici autohtonog narodnog graditeljskog nasljeđa – katuna na Bjelasici.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe krajem 2022.godine, nijesu nastavljene aktivnosti vezane za materijalnu kulturnu baštinu, a koje su predviđene Planom upravljanja NP Biogradska gora 2021-2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Kroz istraživački rad na identifikovanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine – zabilježene su običajne prakse, izvođačke djelatnosti, stari zanati i vještine ljudi u Parku. Nastavljena su istraživanja na inventarisanju NKN (dokumentovane su tradicionalne igre kolaškinskog kraja kao i pjevanje „naglas“).

Vršeno je prikupljanje podataka od pojedinaca koji čuvaju običajnu praksu znanja i vještine, koji se manifestuju kroz ručni rad sa vunom (pređenje i tkanje), kao i u okviru domaće radinosti (pletanje, heklanje, vez). Takođe iz domena narodne medicine - liječenje biljem i spravljanje ljekovitih sirupa i tintura. Za prikupljene podatke popunjeni su Upitnici NKN.

U okviru aktivnosti na kreiranju programa organizovanja važnih datuma kao što je „Evropski dan parkova“ sa temom „Na korijenu prašume“, osmišljene su i realizovane aktivnosti vezane za obilježavanje ovog značajnog datuma.

U prethodnom periodu realizovane su i aktivnosti vezane za obilježavanje manifestacije „Dani evropske baštine“.

Dosadašnji rezultati na polju NKN, prezentovani su kroz konkretne primjere dobre prakse koja se sprovodi u okviru Nacionalnih parkova Crne Gore. Na multidisciplinarnoj naučnoj konferenciji „Nematerijalno kulturno nasljeđe i održivi turizam - Mogućnosti i izazovi 2003-2023.“, predstavljen je rad pod nazivom „Značaj JPNPCG u očuvanju, valorizaciji i prezentaciji nematerijalnog

kulturnog naslijeđa kroz turističku održivost”, a u toku je izrada Zbornika sa Konferencije u kojem će biti publikovan.

Izgradnjom Ski centara „Kolašin 1600”, osjećaju se uticaji nove urbanizacije na grad Kolašin koji se direktno reflektuje i na planinu Bjelasicu i sam Nacionalni park, komercijalizacijom ovog prostora. Gradnja novih objekata svojim izgledom i gabaritima kao i upotrebom novih materijala, odstupaju i remete vizuelnu percepciju prepoznatog kulturnog pejzaža. Neophodno je zaustaviti ili bar ublažiti negativne, devastirajuće uticaje na prirodne, kulturne, tradicionalne i istorijske vrijednosti. Pri izradi i donošenju planskih dokumenata, treba sačuvati kulturni pejzaž koji, čini okvir ovog prostora, a u pogledu novogradnje slijediti naslijeđene karakteristike prilagođene zatečenim ambijentalnim vrijednostima.

Edukacija i interpretacija

Edukativna predavanja koja su namijenjena školskoj populaciji i interpretacija koja je namijenjena posjetiocima vezane su prevashodno za prezentaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka.

U okviru Centra za posjetioce i Edukativnog kutka, kao i na drugim mjestima u Parku obilježavaju se značajni ekološki datumi (Dan planete zemlje, Međunarodni dan biodiverziteta, Dan evropskih parkova, Svjetski dan zaštite životne sredine i dr.). U okviru programskih aktivnosti organizuju se tematske i edukativne radionice, koje imaju za cilj da privuku veliki broj zainteresovanih učesnika i posjetilaca.

U narednom periodu osmislće se i pristupiti izradi novih sadržaja, kako bi se uz postojeći materijal nastavila saradnja sa školskom populacijom, a uz prijemčiv sadržaj produbila ekološka svijest kod djece. Edukativni kutak na veb-stranici Preduzeća obogatiće se novim sadržajima.

Interpretaciju je potrebno bolje razviti jer se svodi na interpretaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti u Centru za posjetioce i rijetko na edukativnoj i tematskoj stazi. U okviru strateške oblasti edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka pristupiće se analizi i prilagođavanju smjernica u planiranju budućih aktivnosti shodno preporukama IUCN organizacije.

U narednom periodu u saradnji sa lokalnim turistički organizacijama osmislće se i sprovesti ciljani interpretativni programi obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe.

Promocija

U periodu od 2021-2023. godina, promocija NP Biogradska gora sprovodila se u kontinuitetu na više načina od čega se izdvajaju aktivnosti i događaji kroz saradnju sa najznačajnijim subjektima. Ovaj period obilježila je saradnja sa medijima, organizovanje i učestvovanje na različitim događajima uključujući međunarodne turističke sajmove, osmišljavanje edukativnih radionica u Centru za posjetioce i Edukativnom kutku u Upravnoj zgradi u Kolašinu u cilju promocije vrijednosti zaštićenog područja sa posebnim fokusom na školsku populaciju.

Tokom 2023. godine obilježeni su značajni ekološki datumi i događaji organizovani kako samostalno tako i u saradnji sa drugim subjektima. Izdvajamo održavanje Tematske sjednice Vlade Crne Gore posvećene turizmu na obali Biogradskog jezera, kao i promotivni događaj Pješačenje s ambasadorima.

Turistička ponuda i vrijednosti Parka promovisani su putem veb-sajta JPNPCG i na društvenim mrežama: facebook, instagram i youtube.

Nastavljena je saradnja sa NTOCG organizovanjem posjeta međunarodnih predstavnika medija. Promotivni tekstovi, fotografije i kratki video spotovi objavljuvani su u cilju popularizacije Parka. Povećan je broj pratilaca, kao i vidljivost i posjete profila JPNPCG na društvenim mrežama. Unaprijeđena promocija putem različitih vidova javnog informisanja dostupna širokoj javnosti, imala je za rezultat pozitivne efekte kako na promociju vrijednosti nacionalnih parkova i turističke ponude, tako i cjelokupnog upravljanja Preduzećem.

U narednom periodu potrebno je dodatno unaprijediti saradnju sa ključnim subjektima u cilju efikasnije promocije NP Biogradska gora kao potencijalnog UNESCO sajta. Unapređenjem saradnje sa institucijama i organizacijama, posebno LTO, promocijom turističke ponude kod domaćih posjetilaca, unapređenjem propagandnog i promotivnog materijala, izradom novog sajta, dodatno će se unaprijediti vidljivost ukupnih vrijednosti ovog zaštićenog područja. Potrebno je u kontinuitetu nastaviti sprovođenje promocije vrijednosti parkova na društvenim mrežama i saradnju sa ostalim relevantnim subjektima.

Turistička infrastruktura

Izgradnjom prve dionice auto puta Podgorica-Kolašin povećana je posjećenost ovog Nacionalnog parka. Većina posjetioca u Park dolazi automobilima prolazeći kroz glavni ulaz na Kraljevom kolu, na kojem postoji uređen kontrolno-naplatni punkt.

Ulaz Suvodo nije uređen i ne postoji kontrolno-naplatni punkt, već nadzornik Parka zadužen za kontrolu i zaštitu tog područja, u sklopu svojih aktivnosti, vrši i naplatu ulaznica. Zbog bolje kontrole prostora i naplate ulaznica neophodno je u narednom periodu izgraditi kontrolno-naplatni punkt na ovom ulazu.

Najposjećeniji i jedini uređeni vidikovac u Parku je Bendovac, na kojem je neophodno obnoviti sigurnosnu ogradu i informativni i odmorišni mobilijar, budući da je isti u prethodnom periodu oštećen uslijed nepovoljnih vremenskih uslova, ali i nemarom posjetilaca.

Odmorišni mobilijar u Parku je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtjeva redovno održavanje i obnovu.

Sistem pješačkih staza je neophodno redovno održavati i po potrebi obnavljati markaciju, smjerokaze i informativne table. Potrebno je uraditi analizu stanja staza koje su priključene stazama u nacionalnoj mreži.

U Parku ne postoje organizovane i obilježene biciklističke staze, već se dijelom koriste kolske i pješačke - planinske staze. S tim u vezi, a radi unapređenja ove turističke ponude, neophodno je u saradnji sa biciklističkim savezom formirati staze za planinski biciklizam i na njima postaviti odgovarajući informativni i odmorišni mobilijar. Na stazi koja je u sklopu pješačko-planinarskih staza, a koju koriste i biciklisti: Biogradsko jezero - Lalevića Dolovi - Vranjak - Bendovac, potrebno je izraditi skloništa, a za šta je neophodna projektna dokumentacija i uključivanje ovakvih objekata u Plan privremenih objekata.

Na putnim pravcima ka Parku i na ulazima u Park ne postoje najavne, glavne i ulazne table, koje bi upućivale posjetioce na Park. Takođe, u skladu sa zakonom neophodno je postaviti i informativne table o načinima obavljanja sportskog ribolova, na lokalitetima na kojima se on vrši.

Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, te se na ulazima u centre za posjetioce na Biogradskom jezeru i u Kolašinu planira izgradnja rampi za njihov pristup. Dječije igralište na obali Biogradskog jezera je u solidnom stanju, ali se ono mora održavati, a pojedini elementi igrališta po potrebi i zamijeniti.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka bazira se na aktivnom odmoru u prirodi i u skladu je sa principima održivog turizma. Turistička ponuda posmatranje medvjeda je u začetku, te je neophodno ovu ponudu dalje unaprijediti i promovisati u Edukativnom kutku Upravne zgrade Parka.

Turističke manifestacije pripadaju specifičnom vidu turizma i svakako imaju tradiciju i perspektivu u našem turizmu. Osnovni cilj manifestacije (EVENT) je definisanje autentičnog turističkog proizvoda Parka radi samog obogaćivanja turističke ponude, kao i stimulisanje privrednih subjekata, da u svoju ponudu uvrste postojeće turističke proizvode (šetnja stazama, vožnja drvenim čamcima po Biogradskom jezeru, šuma za čitanje, sportski ribolov i dr.).

U cilju kvalitetnije i sadržajnije turističke ponude planira se formiranje staze za boso hodanje. Putem manifestacija na najljepši mogući način se predstavljaju kultura, običaji, način života i gastronomija lokalnih zajednica.

Koncept turističkih katuna nudi mogućnost smještaja gostima koji žele doživjeti prirodu i tradicionalni način života smješteni u „ruralnim“ objektima. Osim usluge smještaja, gosti imaju priliku učiti tradicionalne recepte, baviti se poljoprivrednim i stočarskim aktivnostima (razlog istorijskog nastanka katuna), uživati u sportu i rekreaciji na otvorenom ili se opušitati u prirodi.

Upravljanje posjetiocima

U NP Biogradska gora mogu se obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost zaštićene prirode, te turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti, koje po svom karakteru, obimu i načinu sprovođenja ne narušavaju prirodne i radom stvorene vrijednosti, u skladu sa posebnim režimima zaštite. Turistička sezona ograničena je na ljetnju, tj. sezonu koja traje od maja do oktobra. U toku zimske sezone Park je zatvoren kako bi se omogućio nesmetan boravak i kretanje životinjskih vrsta u njihovom prirodnom ambijentu.

Na obali Biogradskog jezera nalazi se Centar za posjetioce opremljen interaktivnom prezentacijom i eksponatima, te predstavlja prvi kontakt sa posjetiocima koji se informišu o najznačajnijim vrijednostima i turističkoj ponudi.

U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički turizam koji je organizovan u vidu jednodnevnih tura i sportsko-rekreativni turizam u kojem dominiraju planinarenje i pješaćenje. Naplata ulaznica se vrši na naplatnim punktovima i od strane nadzornika na određenim lokacijama. Tokom ljetnje sezone karakteristična je organizovana posjeta Parka posredstvom turističkih agencija, turoperatora, kao i individualno. Strani posjetioci čine većinu posjeta.

Najveći broj posjetilaca je tokom ljeta na lokaciji Biogradskog jezera kada se stvaraju gužve na stazi, parking prostoru i restoranu, te na asfaltnom putu od Kraljevog kola do jezera. Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca.

Neophodno je izraditi Studiju prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete, u skladu sa smjernicama zaštite prirode, na osnovu kojih će se razviti mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca tj. izradio Akcioni plan upravljanja posjetiocima.

Kroz marketing, PR aktivnosti i objave na društvenim mrežama, promovisaće se manje aktuelni i posjećeni lokaliteti kako bi se posjetioci zainteresovali i usmjeravali na njih.

Saradnja sa nacionalnim organizacijama i institucijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore kroz zakonske mehanizme i na osnovu strateško-planskih dokumenata ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou. S tim u vezi, u sferi zaštite prirode i biodiverziteta ostvaruje saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Dosadašnja saradnja pokazala je nedostatak u procedurama razmjene podataka kao što je ne dostavljanje rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica, a koje bi doprinijele da se podignu upravljačke aktivnosti zaštićenog područja na veći nivo, naročito onih koje se odnose na biodiverzitet.

Od nadležnog Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera dobija saglasnost na planove upravljanja, godišnje programe upravljanja, a na kraju svake kalendarske godine istom predaje Izvještaj o radu i realizovanim programskim aktivnostima za svih 5 (pet) nacionalnih parkova. Vrš i druge aktivnosti koje proističu iz nadležnosti resornog ministarstva.

JPNPCG ostvaruje saradnju i sa drugim ministarstvima, a prije svega sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvom prosvjete nauke i inovacija, Ministarstvom kulture i medija i dr. Nacionalni parkovi saraduju sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju koji vrši redovan monitoring kvaliteta voda, vazduha i ostalih parametara.

Takođe, JPNPCG implementira različite oblike saradnje sa brojnim naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu. Sa nekim od njih ima potpisane memorandume o saradnji koji bliže uređuju i targetiraju pojedine oblasti na kojima ta saradnja počiva. U cilju pripreme i realizacije turističke sezone Nacionalni parkovi imaju koordinirane aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama. Te aktivnosti su vezane za zajedničku promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti na turističkim sajmovima u regionu i inostranstvu. Nacionalni parkovi imaju intenzivnu saradnju sa brojnim nevladinim organizacijama iz oblasti zaštite biodiverziteta i prirode generalno. Sa mnogim od njih sprovodi zajedničke projekte iz oblasti turizma i zaštite životne sredine. U tom smislu održan je i sastanak sa predstavnicima nevladinih organizacija iz opština koje gravitiraju teritoriji NP Biogradska gora. Svi akteri su se složili da je neophodno dalje raditi na zaštiti Nacionalnog parka Biogradska gora i zajednički rješavati ekološke incidente. Pomenuti su i problemi poput velike buke, korišćenja kvadova i drugih vozila kojima se devastira prostor, ali su svakako pozdravili napore Službe za zaštitu NP Biogradska gora na rješavanju ovih situacija.

Dogovorena je kontinuirana komunikacija između predstavnika JNPCG i nevladinog sektora kao i organizacija sastanaka ovoga tipa i u narednom periodu kako bi se definisale i konkretne projektne ideje i ostali oblici saradnje.

Tokom 2023.godine od strane Eko Fonda dobijena su sredstva za potrebe opremanja i obuke Službe zaštite za slučajeve požara i poplava, u vrijednosti od 153.000,00 €

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

JPNPCG kontinuirano ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama, ali uvijek ima prostora za njeno unapređenje. Važno je naglasiti i da većina međunarodnih organizacija funkcioniše na principu plaćanja redovnih godišnjih članarina. Npr. EUROPARC Federaciji JPNPCG nije uplaćivalo članarinu od 2019.godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava, što onemogućava njegovo aktivno učešće na konferencijama, studijskim posjetama, zajedničkim projektima i sl. Članarina prema IUCN organizaciji je uplaćena u toku 2023.godine, što je omogućilo ponovno pokretanje saradnje i učešće na IUCN konferenciji za Evropu i Sjevernu i Centralu Aziju. Kao primjer dobre saradnje navodimo saradnju sa međunarodnom nevladinom organizacijom Parkovi Dinarida.

Služba za projekte i međunarodnu saradnju je unaprijedila svoje kapacitete prisustvom treninzima i zaposlenjem još jednog lica sa iskustvom u pripremi i implementaciji projekata. Na taj način je i prošireno polje istraživanja donatora i konkurisanja, te osim aplikacije na konkurs Ambasade Češke Republike, a koji je usmjeren na saradnju sa lokalnom zajednicom u oblasti održivog razvoja (ukupna vrijednost projekta 18.311,00 € IPA Crna Gora – Bosna i Hercegovina gdje su pripremljen projekat na temu osnaživanja održivog turizma, prirodne i kulturne baštine u prekograničnom području Bosne i Hercegovine i Crne Gore (vrijednost projekta 78.500,00 €), apliciranje se ostvarilo i ka novim fondovima posebno ka fondacijama i koalicijama donatora. U toku je priprema projektnog prijedloga za EUKI (European Climate Initiative) koji će se baviti sprječavanjem posljedica klimatskih promjena i unapređenjem zaštite i zdravlja šuma; i IKI (International Climate Initiative) kao potencijalna donacija za izmještanje parkinga iz zone Biogradskog jezera, te zelenijim transportom u samom Nacionalnim parku. Ovo su samo primjeri aktivnih projektnih poziva, a sa otvaranjem novog pozivnog ciklusa u narednoj godini spisak novih donatora će se i dalje uvećavati.

U toku je i uspostavljanje saradnje sa konzervacijskim grupama kao što je Global Conservation sa ciljem unapređenja Službe zaštite u nacionalnim parkovima, ali i donacijama i prihodovanjima od strane firmi, a što bi podržalo specifične potrebe kao što je očuvanje biljnog i životinjskog svijeta te moguća izgradnja mrijestilišta za ribe sa ciljem očuvanja prisutnih vrsta riba u Biogradskom jezeru. Inicijative su pokrenute shodno stvarnim potrebama nacionalnih parkova, lokalne zajednice, prijedloga institucija i opština. Parkovi učestvuju i u projektu koji sprovodi FAO Mountain Partnership Secretariat kroz volontersku stručnu podršku u prikupljanju podataka koje će dalje obraditi Univerzitet „La Sapienza“ Italija. Cilj ove analize je unapređenje kvaliteta života lokalnih zajednica planinske regije kroz održivo upravljanje prirodnim resursima.

Od prihvaćenih projekata tu je donacija u sklopu Interreg Danube Region Programme koji za cilj ima oporavak staništa koja su značajni koridori za krupne sisare (projektni budžet Parkova je 137.410,00 €).

Saradnja sa lokalnim zajednicama

Prioritet u radu JPNPCG je unapređenje saradnje sa lokalnim zajednicama i reprezentativnim predstavnicima koje se ostvaruju kroz različite modalitete.

S tim u vezi, tokom 2023.godine JPNPCG je pristupilo formiranju klastera na području NP Biogradska gora. Tom prilikom je izdiferencirano 8 klastera i to: 24 mjesne zajednice, 27 katuna, 122 nevladine organizacije, 14 turističkih agencija, 9 hotela i etno sela, 7 planinarskih klubova i 4

sportsko ribolovna kluba, kao i drugi relevantni subjekti. Tokom 2023.godine organizovano je četiri sastanka i to sa: lokalnim nevladinim organizacijama, turističkim poslenicima i planinarskim klubovima, lovačkim savezima i upravom za inspeksijske poslove i lokalnim stanovništvom koji izdiže na katune. Na sastancima su identifikovani sledeći problemi:

- Nedefinisan odnos u vezi granica Nacionalnog parka sa granicama lovišta posebne namjene;
- Stalno prisutna opasnost od nelegalne sječe i nelegalnog lova;
- Relativna opasnost od pojave nelegalne gradnje na pojedinim katunima Bjelasice;
- Nedostatak administrativnih kapaciteta u samom Parku koji bi mogao intenzivirati i unaprijediti rad sa lokalnim zajednicama.

Kao neophodnost su istaknuti sljedeći faktori:

- Aktivnije uključivanje turističkih agencija i njihovog organizovanog dovođenja posjetilaca u Park
- Adekvatno upravljanje posjetiocima kako bi se u špicu sezone smanjile gužve na samom ulazu u Park
- Uređenje staze Vranjak – Biogradsko jezero sa novim sadržajima
- Razvijati i implementirati model disperzije turističkih posjeta na šire zone i lokalitete
- Uvođenje autobuske linije za prevoz turista od Kolašina do Biogradskog jezera
- Uređenje parking prostor na Kraljevom kolu
- Uključivanje Parka u postojeće manifestacije koje se održavaju u gradskom jezgru Kolašina i Mojkovca
- Zajedničko obilježavanje značajnih ekoloških datuma.

Sa planinarskom klubovima dogovorene su aktivnosti na markaciji, remarkaciji i utvrđivanju planinarskih, pješačkih i biciklističkih staza. U ovom segmentu dogovorena je zajednička saradnja NP Biogradska gira sa LTO Kolašin, opštinama koje gravitiraju Parku, Planinarskim savezom i planinarskim klubovima .

Socio-ekonomski forumi

U prethodnom planskom periodu u NP Biogradska gora formirani je socio-ekonomski forumi koji ima savjetodavnu ulogu.

Isti je formiran sa ciljem unapređenja svih oblika saradnje sa lokalnim strukturama, sa generalnim ciljem veće inkluzivnosti prilikom donošenja planova, programa i njihove implementacije. U njihovom formiranju korišćene su tehničke preporuke i smjernice od strane svih relevantnih međunarodnih institucija i organizacije (IUCN, WWF, UNESCO i dr.) i formalno implementirane najbolje upravljačke prakse iz razvijenih evropskih zemalja.

Učešće lokalnih struktura u upravljačkim okvirima zaštićenih područja je tekovina koju baštine države EU i kroz formiranje Savjeta (kao neformalnih tijela) JPNPCG je nastoji da u skladu sa geografskim i socijalno ekonomskim specifičnostima područja prati savremene trendove.

Cilj savjeta je povećanje transparentnosti u radu, kao maksimalnu participativnost lokalnih struktura prilikom kreiranja politika zaštite i održivog razvoja.

Rad savjeta imao je svoj kontinuitet u prethodnom periodu, a u programskoj 2023.godini njihov rad je izdignut na viši nivo. Formirana je baza podataka koja broji 8 klastera i uključuje niz različitih udruženja i organizacija. Sa istim su održani posebni tematski sastanci. Isti predstavljaju odličnu osnovu za aktivnu participaciju lokalnih struktura u radu Parka, kao i za realizaciju brojnih zajedničkih aktivnosti na zaštiti i održivom razvoju područja.

Fizička zaštita Parka

Zaštitna funkcija se zasniva na stručnim i naučnim osnovama i saznanjima o stanju i ugroženosti određenog prostora i prirodnih dobara, što je preduslov za dobro gazdovanje i upravljanje. S obzirom na karakter ovog Parka, fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora Nacionalnog parka Biogradska gora. Posao fizičke zaštite neposredno realizuje 10 nadzornika i šef Službe zaštite. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanje protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova, izlovljavanje ribe i dr.).

Zaštita se sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pri čemu nadzornici svakodnevno evidentiraju sva dešavanja na prostoru Parka, sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu, kao i na evidentiranju kretanja krupnih sisara i njihovu prihranu tokom zimskih mjeseci.

Tokom 2023. godine i saradnji sa EKO Fondom obezbijeđena su sredstva za nabavku uniformi. Potrebno je produžiti rješenje o organizovanju rada unutrašnje službe zaštite od starane Uprave policije, na osnovu člana 196. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku.

Obilježavanje granica

NP Biogradska gora nema jasno definisane i obilježene granice, što predstavlja veliku prepreku i izazov za zaštitu i upravljanje prostorom Parka. S tim u vezi, u saradnji sa organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organom uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Park formirano je radno tijelo koje će procijeniti finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka. Do sada je održan jedan sastanak radnog tijela, a njegov rad će se nastaviti i u narednom periodu.

Otpad

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavljaju veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu.

U toku 2023. godine predložen je Nacrt državni plan upravljanja otpadom za Crnu Goru za period 2023 – 2028. godina, kao i Izvještaj Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja otpadom za period 2023-2028. godina. Takođe, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizuje akcije uklanjanja otpada sa prostora Parka povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja.

U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, kroz praćenje važeće strateške dokumentacije koja se tiče upravljanja otpadom - Državni plan upravljanja otpadom i lokalni planovi za upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, kao i kroz Zakon o upravljanju otpadom i Zakon o komunalnim djelatnostima.

2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD

U narednom periodu potrebno je nastaviti sa naučno-istraživačkim istraživanjima na prostoru Nacionalnog parka, jer i dalje ne postoje kompletni podaci o stanju biodiverziteta, a mnogi podaci su zastarjeli i potrebno ih je dopuniti novim istraživanjima. Sa aspekta upravljača veoma je važno imati dobar uvid u kompletno stanje i status značajnih populacija vrsta flore i faune, kao i stanja ekosistema.

U prethodnom periodu započet je proces uspostavljanja Natura 2000 mreže u Crnoj Gori, pa će se daljim planiranim istraživanjima na uspostavljanju mreže, dobiti jasna slika o stanju staništa i vrsta od značaja. Takođe će se stvoriti preduslovi za adekvatan način upravljanja definisan EU standardima.

Javno preduzeće za nacionalne parkove će podstaći i afirmisati svaki naučno-istraživački projekat i rad za koji se naučne institucije i pojedini naučni radnici opredijele u narednom periodu, pri čemu će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.

Prioriteti koji se odnose na istraživanje i zaštitu prirodnih vrijednosti:

- Istraživanja flore i vegetacije, sa akcentom na: rijetke, endemične, reliktno i zakonom zaštićene vrste;
- Istraživanje gljiva;
- Istraživanje mahovina;
- Istraživanja faune beskičmenjaka;
- Detaljno i sistematsko istraživanje Biogradskog jezera (faune riba i bentosa);
- Detaljno i sistematsko istraživanje dijela toka rijeke Tare u kontaktnoj zoni Parka kako bi se sagledalo ukupno stanje i definisali uslovi za njegovo unaprjeđenje;
- Detaljno i sistematsko istraživanje ostalih ledničkih jezera na području Parka kako bi se izvršila detaljna analiza i definisale mjere za reintrodukciju autohtonih vrsta koje naseljavaju jezera ;

- Nastaviti dalja istraživanja vrsta batrahofaune, herpetofaune, ornitofaune i faune sitnih sisara na području Parka u cilju dobijanja sveobuhvatnih podataka o bogatstvu diverziteta vrsta na ovom području.
- Ispitati mogućnost reintrodukcije tetrijeba ruševca (*Lyrurus tetrix*);
- Istraživanje populacije alohtone vrste jelena
- Identifikovanje i restauracija eventualno narušenih ekosistema;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podržavati sve vidove održivog turizma;
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva
- Podržavati socio-ekonomski i kulturni razvoj ovog regiona
- Edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca

3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP BIOGRADSKA GORA 2021-2025.

U planskom periodu od 2021–2025.godine, skup strateških ciljeva definisanih Planom upravljanja, koji proizilaze iz dugoročne vizije, biće vodič za planiranje i sprovođenje konkretnih aktivnosti upravljanja. Strateški ciljevi su posebne izjave o rezultatima, koje Uprava JPNPCG nastoji da ostvari u petogodišnjem periodu. U slučaju promjene prirodnih, finansijskih, metodoloških i drugih uslova, strateški ciljevi će se mijenjati u skladu s istim.

Set strateških ciljeva upravljanja se direktno odražava na operativne programe upravljanja, koji sadrže ciljeve upravljanja i aktivnosti. Takav pristup omogućava integrisanje i usklađivanje složenih zahtjeva efikasnog upravljanja Parkom u koordinisan koncept upravljanja. Godišnjim programom upravljanja predviđeni su rokovi izvršenja za svaku pojedinačnu aktivnost iz seta strateških ciljeva, kao i nosioci njihovog izvršenja.

3.1. STRATEŠKO OPREDJELJENJE – VIZIJA

Vizijom se naglašava posebnost ovog prostora, očuvanog dijela Bjelasice i Biogradskog jezera, sa izuzetnim florističkim, faunističkim i geomorfološkim vrijednostima. Vizija, uključuje očuvanje jedinstvene biološke raznolikosti i omogućavanje nesmetanih prirodnih procesa osiguravajući zaštitu područja s neznatnim ljudskim uticajem, kroz saradnju lokalne zajednice i Uprave Parka, u sprovođenju lokalnog razvoja i dostupnost istinskog doživljaja prirodnih vrijednosti Parka za naučno istraživački rad i turističku valorizaciju.

VIZIJA

Nacionalni park Biogradska gora - UNESCO područje drevnih bukovih šuma Evrope, sa reprezentativnim izvornim prašumskim ekosistemima primjer je netaknute divljine prepuštene prirodnim spontanim procesima.

Strateško opredjeljenje planskog upravljanja Parkom se zasniva na setu strateških oblasti i definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom se obezbjeđuje neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva.

Postavljeni koncept čini set strateških oblasti:

- 1. Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta**
- 2. Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala**
- 3. Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka**
- 4. Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi**
- 5. Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama**
- 6. Efikasna kontrola prostora Parka**

Definisanjem ovih strateških ciljeva omogućava se povezivanje različitih strateških oblasti, što je neophodan preduslov za uspješno i efikasno upravljanje prostorom Parka. Ovako postavljen koncept upućuje na zaključak da je ovaj prostor predisponiran za model održivog korišćenja.

3.2. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

Strateške oblasti i ciljevi u Programu upravljanja izvedeni su iz Plana upravljanja NP Biogradska gora 2021-2025. godinu, kao i numeracija ciljeva i aktivnosti u narednim tabelama, koja je identična sa numeracijom u tabelama implementacije Plana.

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja taksonomskih i stanišnih podataka izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Instalirana aplikacija za monitoring
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Obzirom da aktivnost nije realizovana 2021. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inventarisanih biljnih taksona</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se sa unosom literaturnih i terenskih podataka u Excel-bazu, na sređivanju i sistematizaciji taksonomskih i drugih podataka, na nomenklaturnim usaglašavanjima unijetih taksona sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Catalogue of Life, The Euro+Med PlantBase i The Plant List). Definisanjem važećeg naziva (accepted name) riješiće se problem sinonima i utvrditi konačan broj popisanih taksona na nivou vrste i podvrste. Upoređivanjem sa EU IUCN listom utvrdiće se konzervacijski status taksona na nivou Evrope i na globalnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupljeni literaturni izvori, 4 terena sa prevozom i smještajem

Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Tereni će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.2. i 1.2.4.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritete vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioriteta vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.2	Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava- potencijalnih NATURA 2000 staništa
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7230
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7230</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7140
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip 7140</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.3	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz mobilnu aplikaciju	
Aktivnost 1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija

Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Obzirom da aktivnost nije realizovana 2023. godine, njena realizacija se planira u ovoj godini.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obučениh nadzornika za korišćenje mobilne aplikacije</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju lakšeg prikupljanja podataka o ubiranja ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva na prostoru NP obučice se nadzornici u Parku za korišćenje mobilne aplikacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnost 1.3.1.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u bazu podataka, uradiće se analiza i kartografski prikaz. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnosti 1.3.1. i 1.3.2.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.4	Očuvani šumski ekosistemi
<i>Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka</i>	
Aktivnost 1.4.1	Sprovesti sanitarno-higijenske aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina doznačene drvne mase u šumskim ekosistemima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uklanjanje stabala u cilju adekvatne i efikasne zaštite, održavanja i unapređenja šumskih ekosistema: <ul style="list-style-type: none"> - sa izrazitim simptomima zaraze, - izvaljenih i suvih stabala, snjegolomova i vjetrolomova, - stabla koja nemaju mogućnost daljeg razvoja i - stabla koja ugrožavaju prolaz posjetioca kroz Park i dovode u opasnost oštećenja materijalne imovine u okruženju Aktivnost će se sprovesti u saradnji sa Službom zaštite, a na osnovu njihovog izvještaja sa terena, nakon čega će stručna služba provjeriti stanje i preduzeti dalje mjere. Aktivnosti sječe i transporta drvnih sortimenata realizovaće se na osnovu Zakona o šumama (Sl. list CG broj 47/15) i unutrašnjih akata JPNPCG. Prioritet 3

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	130,00€
Aktivnost 1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, odradiće se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	10.000,00€
Aktivnost 1.4.3	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unijetih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obezbjeđivanje softverskih rješenja u kojem će se uskladištiti vektorizovani postojeći i terenski podaci. Upoređivanjem i preklapanjem postojećih i prikupljenih terenskih podataka će se obezbijediti adekvatnije i efikasnije donošenje odluka u cilju zaštite i unapređenja stanja šumskih ekosistema. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Baznoj studiji za upravljanje šumskim ekosistemima, vršiće se praćenje opšteg zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Vršiće se praćenje dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Takođe, po potrebi na lokacijama koja su degradirana od vjetroloma, snjegoloma ili požara vršiće se praćenje brojnosti populacije potkornjaka postavljanjem feromonskih klopki. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	110,00€

Cilj 1.5	Utvrđeno nultu stanje dnevnih leptira
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.5.1.	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.5.2	Odrediti nultu stanje dnevnih leptira na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih dana, službeno vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>170,00€</i>
Cilj 1.6	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za batraho i herpetofaunu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije popunjeno sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za herpetofaunu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inverterizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za batraho i herpetofaunu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije popunjeno sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za herpetofaunu.

<i>Troškovi realizacije</i>	170,00€
Cilj 1.7	Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka
Indikator cilja: Utvrđen broj lokaliteta, ocjena stanja i konzervacijske mjere za mrmoljke	
Aktivnost 1.7.1	Monitoring stanja mrmoljaka u jezeru i okolnim barama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju i distribuciji mrmoljaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentirati će se stanje mrmoljaka u okolnim barama i u Biogradskom jezeru. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Cilj 1.8	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje vrsta ptica grabljivica
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta ptica grabljivica i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.8.1	Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Baza podataka o prisutnosti dnevnih i noćnih grabljivica na teritoriji Parka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuirano prikupljanje literalnih i terenskih podataka i unošenje istih u bazu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	teleskop, fotoapararat, ključevi za determinaciju
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.8.2	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Evidentiraće se stanje dnevnih i noćnih grabljivica na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, terensko vozilo , smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	170,00€
Cilj 1.9	Očuvane populacije slijepih miševa
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.9.2.	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Upotrebom nevidljivih mreža i ultrazvučnih detektora vršiće se istraživanje diverziteta slijepih miševa na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, terensko vozilo , smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00€

Aktivnost 1.9.3.	Utvrđiti faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Definirani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka sakupljenih u periodu 2020-2024.godine definisaće se ugrožena staništa/skloništa, kao i adekvatne mjere konzervacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.10	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
<i>Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija</i>	
Aktivnost 1.10.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se terenska istraživanja o prisutnim vrstama iz porodice kuna upotrebom metode transektata i kamera zamki. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, smještaj, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>110,00€</i>
Aktivnost 1.10.3.	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka dobijenih terenskim istraživanjima (Aktivnost 1.10.2) izradiće se liste prisutnih vrsta iz porodice Mustelidae i kartirati njihova najznačajnija staništa. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.11	Utvrđeni koridori krupnih sisara
<i>Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije</i>	
Aktivnost 1.11.4.	Sprovesti monitoring krupnih sisara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Upotrebom kamera zamki i metodom transektata vršiće se istraživanja krupnih sisara na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska dana, prevoz, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>170,00€</i>
Cilj 1.12	Obezbijeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci
<i>Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta</i>	
Aktivnost 1.12.1	Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na

	hranilištima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina utrošene hrane i soli</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se prihrana krupnih sisara u zimskom periodu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Prehrana, terenski obilasci nadzornika
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Zbog visokog rizika od pojave afričke svinjske kuge ova aktivnost može biti nerealizovana.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 1.12.2.	Izraditi nova hranilišta i solila
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izgrađena tri hranilišta i sedam solila</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Ukoliko se ukaže potreba na određenim mjestima, uz konsultaciju sa stručnim saradnikom za zaštitu faune sisara, izgrađiće se nova hranilišta i solila. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Materijal za izradu, prehrana, terenski obilasci
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite
Napomena	Zbog visokog rizika od pojave afričke svinjske kuge ova aktivnost može biti nerealizovana.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Cilj 1.13	Očuvan ekološki kvalitet vode Biogradskog jezera
<i>Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou na osnovu Okvirne direktive o vodama</i>	
Aktivnost 1.13.1	Ispitivanje kvaliteta vode Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o kvalitetu vode</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiće se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupiti zvanične podatke, po potrebi trenski izlasci, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala	
Cilj 2.1	Očuvana materijalna kulturna baština
<i>Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka</i>	
Aktivnost 2.1.2	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje sprovede nadležne institucije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore

prioritet	obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.1.3	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 2.2	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka
<i>Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka</i>	
Aktivnost 2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj digitalizovanih elemenata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih tematskih izložbi</i>
Opis aktivnosti i njen	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na

prioritet	prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirani
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisa elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	240,00€
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbijedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	170,00€
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani elementat NKN. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Literaturna i bibliotečka građa
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	50,00€
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno dobro. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Literaturna i bibliotečka građa
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za prepoznate, najreprezentativnije elemente nematerijalne kulturne baštine Parka, obezbijediće se efikasnija promocija kroz osmišljavanje i realizovanje neke buduće manifestacije. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi za realizaciju manifestacije
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, iniciraće se projektne aktivnost na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Terenski izlasci u zavisnosti od potrebe
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine", konkretno u ovom Parku, ukoliko bude korespondirala sa zadatom temom. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi realizacije programa obilježavanja „Dana evropske baštine“
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisice od teme koju predloži Ministarstvo

	kulture i medija za 2024. godinu	
<i>Troškovi realizacije</i>		1.500,00€

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka		
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija	
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period		
Aktivnost 3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa osnovnim školama i nadležnim ministarstvom sprovođiće se edukativni programi „Obradujmo prirodu“. Prioritet 1	
Vrijeme realizacije	Kontinuirano	
Potrebno za realizaciju	službeno vozilo, nabavka bedževa	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
<i>Troškovi realizacije</i>		400,00€
Aktivnost 3.1.2	U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izrađenih edukativnih materijala</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe itd.). Prioritet 1	
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal	
Potrebno za realizaciju	Štampa materijala, javne nabavke	
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Napomena	U toku 2023.godine pripremljen je edukativni materijal namijenjen djeci školskog uzrasta.	
<i>Troškovi realizacije</i>		800,00€
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obilježenih ekoloških datuma</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 22. mart Svjetski dan voda 22. april Dan planete Zemlje 9. maj Međunarodni dan ptica 22. maj Svjetski dan zaštite biodiverziteta 5. jun Svjetski dan zaštite životne sredine 31. jul Svjetski dan nadzornika 14. septembar Svjetski Dan prašuma 26. septembar Dan čistih planina	

	4. oktobar Svjetski dan zaštite životinja 3. novembar Svjetski dan čistog vazduha Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nabavka materijala za održavanje radionice, javna nabavka
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, TO Kolašin, TO Mojkovac, TO Berane
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Kolašin sprovodiće se program obilaska Pešića jezero. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Terenski izlasci, štampa lifleta
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Kolašin
Napomena	Program obilaska Pešića jezero osmišljen je u saradnji sa TO Kolašin tokom 2023. godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na eventualno oštećenim tablama izvršiće se popravka i zamjena folija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, jedan terenski izlazak
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi da li će tokom zimskih vremenskih uslova doći do oštećenja tabli.
<i>Troškovi realizacije</i>	2.000,00€
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost 3.2.1	Sprovesti PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti, važnih ekoloških datuma, manifestacija i događaja, kao i drugih aktivnosti koje se implementiraju u Parku, sprovodiće se promotivno edukativne aktivnosti putem veb-sajta, objava na društvenim mrežama, elektronskim portalima i dr. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi promocije na društvenim mrežama, snimanja promotivnih

	priloga/materijala, otkupa profesionalnih fotografija, kampanji na društvenim mrežama
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i međunarodnim sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Zakup sajamskog prostora, priprema i brendiranje štandova, putni troškovi, troškovi smještaja
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se događaj sa ciljem promocije i prezentacije prirodne, kulturno-istorijske vrijednosti, etnografske baštine i turističke ponude Parka. Podržaće se manifestacije Bjelasica Ultratrail, Korifej teatar i Tango kamp. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije događaja, pet terenskih izlazaka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog i korporativnog materijala sa logom i motivima NP Biogradska gora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Štampa, javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.5	Izraditi autentični suvenir Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Objavljen i sproveden konkurs, izabran autentičan suvenir Parka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se konkurs za izradu autentičnog suvenira Parka. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi konkursa
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Realizacija aktivnosti je uslovljena izradom i usvajanjem novog vizuelnog identiteta za NP Biogradska gora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture	
Aktivnost 4.1.1	Adaptirati Centar za posjetioce na obali Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Adaptiran Centar za posjetioce</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023.godine u sklopu Interreg IPA BH-CG predat je projekat adaptacije Centra za posjetioce na obali Biogradskog jezera. Adaptacija podrazumijeva uređenje unutrašnjih prostorija centra i instaliranje nove izložbene postavke. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>78.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.2	Urediti glavni ulaz u Park
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen glavni ulaz u Park</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa postojećim idejnim rješenjem izradiće se glavni ulaz u Park na lokaciji Kraljevo kolo. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Sredstva iz kapitalnog budžeta
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je Planom upravljanja 2021-2025 predviđena u drugoj i trećoj godini. S obzirom da je urađeno idejno rješenje u trećoj godini, što predstavlja prvi korak u realizaciji, nastavak aktivnost je planiran Programom upravljanja za 2024. Aktivnost zavisi od odobrenih sredstava iz kapitalnog budžeta.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>20.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.3	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen kontrolno-naplatni punkt na Vranjaku i u Suvodolu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabaviti i postaviti montažno demontažni kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Suvodo. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2023.godine izrađen je i postavljen kontrolno naplatni punkt na Vranjku.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>6.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.4	Održavati i po potrebi zamijeniti dotrajali odmorišni mobilijar
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o održavanju odmorišnog materijala i broj zamijenjenog mobilijara</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Adaptirati nastrešnice kod izvora Biogradske rijeke i kod dolova Lalevića. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.5	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj dopunjenog informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije najavne, dvije glavne i jedna informativna tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavni ulaz u Park na Kraljevom kolu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, angažovanje stručnog nadzora
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2023.godine raspisan je javni konkurs za izradu Elaborata za postavljane najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Izrada Elaborata se očekuje do kraja 2023.godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>4.900,00€</i>
Aktivnost 4.1.6	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO i Planinarskim savezom Crne Gore izvršiće se uređenje na planinarskoj stazi Biogradsko jezero – Goleš – Međedac - Ogorela glava – Melaja – Bojišta - Kolašin. U saradnji sa Planiraskim i biciklističkim savezom Crne Gore izvršiće se uređenje staze Ševarine - Ševarinsko jezero - katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol i postaviće se novi sistem informativnih tabli, piktograma, smjerokaza. Za biciklističku stazu Biogradsko jezero – Dolovi postaviće se informativna tabla, piktogrami i smjerokazi. Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar na tačno utvrđenim mjestima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Pet terenska izlaska, javna nabavka, troškovi markacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Broj informativnih tabli, smjerokaza i piktograma odrediće se na osnovu analize pomenutih staza, a koje će odrediti licencirani markirant.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>6.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.7	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom izvršiti analizu koje su pristupne staze nacionalnoj mreži staza. Nakon čega će se razmotriti mogućnost pokretanja Inicijative za uvrštavanje neke od tih staza u

	<p>lokalni registar planinarskih staza. U saradnji sa Planinarskim savezom uradiće se izvještaj o broju potrebne signalizacije. Prioritet 1</p>
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez CG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 4.1.8	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o uređenju biciklističkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>U saradnji sa stručnim licem uradiće se izvještaj o prijedlogu signalizacija za staze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ševarine - Ševarinsko jezero – katun Šiška - Šiško jezero - Suvodol; - Biogradsko jezero - Dolovi <p>Prioritet 1</p>
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, angažovanje licenciranog vodiča
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
Napomena	Veza sa aktivnosti 4.1.6.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 4.1.9	Unaprijediti turistički proizvod posmatranje medvjeda
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen program turističke ponude posmatranja medvjeda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Pripremiće se fotografije i video snimci medvjeda sa fotokamera, koje će se prikazivati u Edukativnom kutku u Upravnoj zgradi Parka u Kolašinu, čime će se obogatiti multimedijalna prezentacija biologije i ekologije mrkog medvjeda. Izvršiće se reprint brošure „Mrki medvjed“.</p> <p>Prioritet 1</p>
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Štampa brošure, javna nabavka, angažovanje medijske kuće za kompiliranje foto i video materijala
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.10	Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje i vožnja drvenim čamcima po Biogradskom jezeru
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka kajaka i drvenih čamaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Uradiće se nabavka pet novih kajaka sa pratećom opremom. Prioritet 2</p>
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.11	Unaprijediti turističku ponudu sportski ribolov i „fly fishing“
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Postavljene informativne table o načinu obavljanja sportskog ribolova i fly fishinga u skladu sa zakonom</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom na rijeci Tari, Izradiće se i postaviti informativna tabla o načinu obavljanja sportskog ribolova i fly fishinga. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2022-2023. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>350,00€</i>
Aktivnost 4.1.12	Urediti vidikovac Bendovac
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređen vidikovac Bendovac, obnovljena zaštitna ograda i odmorišni mobilijar i postavljena panoramska tabla</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obnova zaštitne ograde i odmorišnog mobilijara na vidikovcu Bendovac i postaviti panoramska tabla. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.14	Rekonstruisati i urediti objekat mrijestilišta na obali Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Rekonstruisan i uređen objekat mrijestilišta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu postojećeg stanja objekta mrijestilišta na obali Biogradskog jezera izradiće se idejno rješenje za njegovu adaptaciju. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Planom upravljanja 2021-2025., aktivnost je predviđena za 2023. i 2025. godinu. Budući da tokom 2023.godine nije izrađeno idejno rješenje, aktivnost je pomjerena za 2024.godinu. Nakon dobijanja idejnog rješenja, u saradnji sa Regionalnom razvojnom agencijom za Bjelasicu, Komove i Prokletije apliciraće se za sredstva Intereg IPA CBC IT – AL – CG.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.15	Izraditi odmorišta za pješake i bicikliste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena dva odmorišta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti dvije drvene klupe sa nadstrešnicom u neposrednoj blizini Šiškog jezera. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Radovi
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Veza aktivnost 4.1.6 i 4.1.8
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>7.000,00€</i>
Cilj 4.2	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo	

<i>i broj posjetilaca</i>	
Aktivnost 4.2.1	Razviti novi turistički proizvod staza za bosu hodanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Staza za bosu hodanje je u funkciji posjetilaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se Elaborat formiranja staze za bosu hodanje. Elaborat će sadržati odabir najpovoljnije lokacije, plan poligona i odabir materijala iz prirode kojim će se popunjavati poligoni, GPS staze, način promocije staze i budžet. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 4.2.3.	Unaprijediti dječije igralište
<i>Indikator</i>	<i>Izvršena je adaptacija dječijeg igrališta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka dva nova spusta za tobogane, dvije nove drvene klackalice i četiri nove drvene ljuļaške. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Obzirom da aktivnost nije realizovana u prethodnom periodu, njena realizacija se planira za 2024. godinu
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.000,00€</i>
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
<i>Indikator cilja: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka</i>	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce na Biogradskom jezeru i Edukativnom centru u Kolašinu na osnovu unaprijed pripremljene ankete sprovedeće se anketiranje posjetilaca. Na osnovu sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi uticaja posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici će u okviru svojih redovnih aktivnosti popunjavati anketne listiće, a koji su osmišljeni u prethodnom planskom periodu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba sa promociju, marketing i turizam,
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa licenciranim vodičem uradiće se Elaborat biciklističkih staza koje su prepoznate kao relevantne zbog specifičnosti terena. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi za licenciranog vodiča, dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Drugi dio aktivnosti, koji se odnosi na izradu Elaborata planinarskih staza se odlaže dok se aktivnost 4.1.7. ne realizuje u potpunosti i ne predlože nove mjere.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se Studija kapaciteta nosivosti za područje oko Biogradskog jezera koja će dati i preporuku i načine upravljanja posjetiocima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Do kraja 2025.godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	JPNPCG je tokom 2023.godine pripremio projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Pripremljenim projektom će se konkurisati za donatorska sredstva, a aktivnost će se realizovati ukoliko projekat bude odobren.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>27.720,00€</i>
Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca na Biogradskom jezeru je smanjen za 50%</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se, pripremiti dizajn i odštampati liflet „leave no trace 7 principa“ za ponašanje posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Započeće se izrada programa obilaska Parka, za posjetioce u saradnji sa TO Kolašin, Mojkovac i Berane. Program podrazumijeva odabir reprezentativnih staza sa itinererom, izrada QGIS mapa staza i izradu brošure.

	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i štampa brošure (javna nabavka)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€

Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.1	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
<i>Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata</i>	
Aktivnost 5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unapređenja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO

Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandum o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti unapređenja saradnje sa partnerskim zaštićenim područjem (NP Una) sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata . Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, projektima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prisustva sastancima
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.100,00€</i>
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka

	i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2024.godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi obuka
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
<i>Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.</i>	
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje

	tradicionalne poljoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom „katuni“ (domaćinstva koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja) u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka
Napomena	U toku 2023.godine formiran je klaster „katuni“ u okviru kojeg je prepoznato 27 domaćinstva koji se bave tradicionalnim načinima privređivanja na katunima Bjelasice
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi nabavke suvenira (komisiona nabavka)
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski sertifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se saradnja sa predstavnicima relevantnih institucija kako bi se uspostavili sertifikati za lokalne proizvode sa područja Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi administrativne procedure
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima koji se organizuju u Parku ili na teritoriji opština Kolašin, Mojkovac i Berane. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi učešća zainteresovanih proizvođača
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen i realizovan Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Opis aktivnosti i njen	Na osnovu podnijetih zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom,

prioritet	<p>zdravstvenog stanja i kvaliteta šume, izvršiće se odobravanje korišćenja šuma u privatnoj svojini. Realizacija zahtjeva će se regulisati na osnovu stručne procjene stanja šume i donošenja rješenja za svaki zahtjev posebno.</p> <p>Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 01.12.2023. godine, za plansku 2024. godinu, kako je definisano Zakonom o šumama (Sl. List 47/15).</p> <p>Nakon dostavljanja zahtjeva, direktor Javnog preduzeća obrazuje komisiju koja će donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini.</p> <p>Prioritet 1</p>
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim stanovništvom, a u skladu sa zakonom i Internom procedurom, izvršiće se dodjela drvnih sortimenata iz reda sanitara po prikupljenim zahtjevima.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
<i>Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.</i>	
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio-ekonomsku analizu šireg područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa definisanom bazom podataka lokalnih stejkholdera istu inovirati u skladu sa potrebama i organizovati tematske sastanke kroz rad socio-ekonomskih foruma.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom i strateškim dokumentima obezbijediće se participiranje lokalnih samouprava (opština Kolašin, Mojkovac i

	Berane) kao i drugih relevantnih institucija i privrednih subjekata i korisnika prostora Parka u procesima upravljanja. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€

Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.1	Unapređenje fizičke zaštite Parka
<i>Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka</i>	
Aktivnost 6.1.1	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih obuka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prevoza, dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno logistiku-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspeksijskim službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Organizacije sastanaka

Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Kolašin i Mojkovac i Berane vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Organizovanje sastanaka, Izvještaj o aktivnostima
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Napomena	U toku 2023.godine formirano je radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka i održani su prvi sastanci.
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima iz Kolašina i Mojkovca kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka (dva službena puta)
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju

	u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije, kese, propagandni materijal
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Kolašin, Berane i Mojkovac, NVO
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>

VANPLANSKE AKTIVNOSTI

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost	Osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena umjetnička instalacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa relevantnim umjetnicima osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju u prostoru. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Materijal za izradu, angažovanje lica
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Aktivnost	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom nacionalnog Parka

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Odštampane poštanske markice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice
Odgovornost	Služba sa promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Prikupljanje foto i video materijala u saradnji sa drugim subjektima
<i>Indikator</i>	<i>Broj objavljenih foto i video materijala na sajtu i društvenim mrežama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa drugim subjektima, obezbijediće se foto i video materijal i promovisati na veb-sajtu, društvenim mrežama i elektronskim portalima u cilju promocije najznačajnijih vrijednosti Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska obilaska, troškovi promocije na društvenim mrežama, snimanja promotivnih priloga/materijala, otkupa profesionalnih fotografija, kampanji na društvenim mrežama
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor NP, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.4	Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unapređena informaciona osnova za privremene objekte
<i>Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima</i>	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Program objekata privremenog karaktera, Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Program objekta privremenog karaktera
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije	0,00€

4. PROCJENA UKUPNIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

Prema Zakonu o nacionalnim parkovima, JPNPCG sredstva za rad obezbjeđuje iz sljedećih izvora:

- iz državnog budžeta
- iz naknada za korišćenje dobara, odnosno sopstvenih prihoda
- iz donacija
- kredita
- drugih izvora u skladu sa zakonom

4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore osnovano je na osnovu Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove (Sl. List CG br. 39/92) a nastavilo sa radom u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16) i Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (Sl. list CG br. 20/11 od 15.04.2011.godine). Statut preduzeća je donesen od strane Upravnog odbora dana 09.05.2011. godine, a stupio na snagu nakon dobijanja saglasnosti od nadležnog Ministarstva. Osnivač preduzeća je Skupština Crne Gore.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG broj 28/14, 39/16), Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore upravlja sa prirodnim dobrima nacionalnih parkova Crne Gore i preduzima potrebne mjere u cilju njihove zaštite, unapređenja i razvoja, kao djelatnosti od javnog interesa.

Članom 13 stav 2 Zakona o unaprjeđenju poslovnog ambijenta (Sl. list CG broj 40/10), propisano je da će se javna preduzeća reorganizovati u skladu sa Zakonom o privrednim društvima (Sl. list RCG broj 6/02 i Sl. list CG broj 17/07, 80/08, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11) u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zakonom o Nacionalnim parkovima koji je Skupština donijela 19.06.2014. godine, definisano je da nacionalnim parkovima treba da upravlja privredno društvo i da isto osniva Vlada Crne Gore. Zakonom je takođe definisano da će se privredno društvo osnovati u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. JPNPCG još uvijek nije reorganizovano.

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za neometano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području Nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

U cilju planiranja rashoda za obavljanje navedenih aktivnosti i prihoda kao izvora finansiranja, izrađuje se Godišnji finansijski plan, radi stvaranja uslova za neometano i pravilno raspolaganje finansijskim sredstvima Preduzeća. Finansijski plan za jednu godinu se radi na bazi:

- prihoda i rashoda ostvarenih u prethodnoj godini,
- procjene troškova po osnovu aktivnosti predviđenih programima upravljanja za svaki park,
- procjene prihoda po osnovu korišćenja dobara i pružanja usluga u narednoj godini,
- Plana javnih nabavki,
- odobrenih sredstava državnim budžetom za narednu godinu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore uspije da ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nijesu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- Naknada za korišćenje nacionalnih parkova iz člana 21 Zakona o nacionalnim parkovima;
- Donacija;
- Kredita;
- Drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Priprema nacрта Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno.

Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća. Usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija).

4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA

Planiranje godišnjeg finansijskog okvira zasnovano je na ciljevima koji treba da se ostvare. Vežano za planirani razvoj, urađene su projekcije finansijskih pokazatelja za period od jedne fiskalne godine. Uzeti su u obzir trendovi poslovanja u prethodnim godinama, i poslovna politika menadžmenta, vezana za budući rast i razvoj preduzeća. U obzir je uzet i porast inflacije uslijed trenutnih ekonomskih prilika na globalnom nivou.

Tabela 2: Prikaz ukupnih planiranih troškova i prihoda NP Biogradska gora za 2024. godinu

Elementi	2024. godina
Troškovi ljudskih resursa	360.177
Ostali poslovni rashodi	69.539
Finansiranje Programa	226.950
UKUPNO (€)	656.666

Elementi	2024. godina
Projektovani sopstveni prihodi po godinama	450.882
Nedostajuća finansijska sredstva	-205.784

Izvor finansiranja za nedostajuća sredstva će se obezbjediti iz projekata, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom prema definisanim prioritetima i mogućnostima. Finansijska sredstva za aktivnosti 1.4.2., 4.1.1. i 4.3.4. u iznosu od 115.720 eura predložena su za realizaciju kroz razne međunarodne projekte dok će se aktivnost 4.1.2. u iznosu od 20.000 eura realizovati iz kapitalnog budžeta.

Tabela 3: Pregled godišnjih troškova programa po ciljevima

Rb.	Opis	Prioritet	2024
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta			
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika		1.500
Cilj 1.2.	Utvrđeno nulto stanje alkalnih i prelaznih tresava-potencijalnih NATURA 2000 staništa		0
Cilj 1.3.	Unaprijeđen sistem kontrole divlje flore u komercijalne svrhe		200
Cilj 1.4.	Očuvani šumski ekosistemi		10.240
Cilj 1.5.	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira		170
Cilj 1.6.	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca		170
Cilj 1.7.	Istraživanje i očuvanje populacije mrmoljaka na području Parka		100

Cilj 1.8.	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje vrsta ptica grabljivica	170
Cilj 1.9.	Očuvanje populacije slijepih miševa	150
Cilj 1.10.	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna	110
Cilj 1.11.	Utvrđeni koridori krupnih sisara	170
Cilj 1.12.	Obezbeđena prihrana za krupne sisare tokom zimskih mjeseci	800
Cilj 1.13.	Očuvan ekološki kvalitet vode Biogradskog jezera	0
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala		
Cilj 2.1.	Očuvana materijalna kulturna baština	0
Cilj 2.2.	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka	1.300
Cilj 2.3.	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine	6.960
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka		
Cilj 3.1.	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija.	4.100
Cilj 3.2.	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou	13.000
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi		
Cilj 4.1.	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka	135.050
Cilj 4.2.	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji	3.500
Cilj 4.3.	Upravljanje posjetiocima	29.620
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama		
Cilj 5.1.	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju	6.900
Cilj 5.2.	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka	2.100
Cilj 5.3.	Socio-ekonomski razvoj područja Parka	600
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka		
Cilj 6.1.	Unapređenje fizičke zaštite Parka	2.400
Cilj 6.2.	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka	300
Cilj 6.3.	Park bez otpada	1.600
UKUPNO PROGRAMSKE AKTIVNOSTI		221.450
Vanplanske aktivnosti		5.500

5. DINAMIKA REALIZACIJE

Broj	Aktivnost	K1	K2	K3	K4
1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka				
1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka				
1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste				
1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7230				
1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7140				
1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu				
1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije				
1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka				
1.4.1	Sprovoditi sanitarno-higijenske aktivnosti				
1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice				
1.4.3	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema				
1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama				
1.5.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni Lepidoptera				
1.5.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka				
1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca				
1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka				
1.7.1	Monitoring stanja mrmoljaka u jezeru i okolnim barama				
1.8.1	Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica				
1.8.2	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica				
1.9.2	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa				
1.9.3	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovedi mjere očuvanja kolonija slijepih miševa				
1.10.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna				
1.10.3	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna				

1.11.4	Sprovesti monitoring krupnih sisara				
1.12.1	Vršiti prihranu krupnih sisara tokom zimskih mjeseci na hranilištima				
1.12.2	Izgraditi nova hranilišta i solila				
1.13.1	Ispitivanje kvaliteta vode Biogradskog jezera				
2.1.2	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje sprovode nadležne institucije				
2.1.3	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara				
2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi				
2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma				
2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka				
2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara				
2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa				
2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra				
2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe				
2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)				
2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje "Dana evropske baštine"				
3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe				
3.1.2	U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale				
3.1.3	U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume				
3.1.4	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka				
3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze				
3.2.1	Sprovesti PR kampanje				
3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima				
3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje				

3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal				
3.2.5	Izraditi autentični suvenir Parka				
4.1.1	Adaptirati Centar za posjetioce na obali Biogradskog jezera				
4.1.2	Urediti glavni ulaz u Park				
4.1.3	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove				
4.1.4	Održavati i po potrebi zamijeniti dotrajali odmorišni mobilijar				
4.1.5	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku				
4.1.6	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza				
4.1.7	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze				
4.1.8	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze				
4.1.9	Unaprijediti turistički proizvod posmatranje medvjeda				
4.1.10	Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje i vožnja drvenim čamcima po Biogradskom jezeru				
4.1.11	Unaprijediti turističku ponudu sportski ribolov i „fly fishing“				
4.1.12	Urediti vidikovac Bendovac				
4.1.14	Rekonstruisati i urediti objekat mrijestilišta na obali Biogradskog jezera				
4.1.15	Izraditi odmorišta za pješake i bicikliste				
4.2.1	Razviti novi turistički proizvod staza za boso hodanje				
4.2.3	Unaprijediti dječije igralište				
4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca				
4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na stazi oko Biogradskog jezera				
4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza				
4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca				
4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)				
4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe				
5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode				

5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja				
5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine				
5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja				
5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu				
5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima				
5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)				
5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima				
5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti				
5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata				
5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku				
5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede				
5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima				
5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode				
5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG				
5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini				
5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitarara za potrebe lokalnog stanovništva				
5.3.1	Izraditi socio -ekonomsku analizu šireg područja Parka				
5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume				
6.1.1	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite				
6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture				
6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspekcijским službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Kolašin i Mojkovac i Berane vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				

6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju Parku u vezi definisanja procedura sprječavanje nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada				
6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka				
6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada				
VANPLANSKE AKTIVNOST					
1	Osmisliti i izraditi umjetničku instalaciju				
2	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka				
3	Prikupljanje foto i video materijala u saradnji sa drugim subjektima				
4	Izraditi urbanističko-tehničke uslove				
5	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka				